

מרי"ח ניחוח

קונטרס
החלאקה

יוצא לאור לכבוד ההילולא של התנא קדישא
רבי שמעון בר יוחאי זי"ע ועכי"א
ל"ג בעומר תשע"א
עפולה

--- "מרי"ח ניחוח" ~~~~~ קונטרס החלאקה ---

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתא בדחילו ורחימו ורחימו בדחילו
ביחודא שלים בשם כל ישראל

מרי"ח ניחוח

קונטרס החלאקה

יוצא לאור לכבוד ההילולא של התנא קדישא
רבי שמעון בר יוחאי זי"ע ועכי"א
ל"ג בעומר תשע"א

ע"י העב"י
רן יוסף חיים מסעוד
בן לא"א רבי משה אבוהצירא שליט"א
עפולה ה'תשע"א

לכל הקוראים היקרים הערות והארות

יתקבלו בברכה

ובלנ"ד יפורסמו במהדורות הבאות

נא לשלוח לכתובת להלן בכתב יד נקי וברור

או ע"ג דיסק או לכתובת המייל

ניתן להשיג את הקונטרס בדואר בכתובת הנ"ל

או בדוא"ל בכתובת הנ"ל

**במייל: rantorah@gmail.com בדואר: רח' קירשטיין 6/9 עפולה 18394
טלפון: 0527161964 (בשעות הערב)**

הקדמה

בשבח והודיה לה' יתברך שזיכנו להוציא לאור את קונטרס החלאקה לאור, ולברר בו כמה וכמה ענינים בחלאקה, כפי מה שעלה בידינו, וממה שנשאלנו בענינים אלו, וכמה דברים שמצאה ידי יד כהה בענינים אלו והוספנו והארנו על הדברים.

במקור הקונטרס נכתב כתשובות לידידי היקר הרה"ג יששכר דוב הופמן שליט"א מח"ס "כעמיר גורנה" ו"כמראה הקשת" ועוד שא"ס (ברוקלין ניו יורק), ותודתי נתונה לו שהמריצני לכתוב ולהעלות על גבי הכתב כמה ענינים בזה. אחר זמן שראינו שנוספו עוד כמה ענינים על הנכתב, החלטנו בס"ד להוציא את הקונטרס הנ"ל לאורה, לכבוד ההילולא של התנא קדישא רבי שמעון בר יוחאי זי"ע ועכי"א, ויהי רצון שעל ידי טרחה קטנה זו לכבוד ההילולא דהאי תנא קדישא יהיה לנו התקשרות עם נשמתו, ונזכה ללכת לאורו, אכי"ר. ועיין במה שכתב הרה"צ יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א בקונטרס "דעה חכמה לנפשך" (עש"ק פר' אמור תשע"א), וז"ל: (עמ' י'), **לכן כשבאים לרשב"י אפילו אם אין לנו שום שכל ורחוקים לגמרי מכל העבודות, אם זוכה לרגע אחד ללמוד זוהר הקדוש ולומר אלו התיבות "רבונא דעלמא כולא אני רוצה לשוב בתשובה ולמסור נפשי אליך ולהכלל בקדושת הרשב"י", בזה בודאי יזכה לתקן כל נשמות ישראל ולהמשיך כל ההשפעות טובות. וכו' עכ"ל, עיי"ש.**

כמובן שיש עוד הרבה דברים לכתוב על ענין החלאקה, ויש בזה ספרים רבים העוסקים בענין זה מכל צדדיו, ואני לא באתי אלא לכתוב ולהביא מה שהתחדש לי בזה הענין, והרוצה להקיף את הנושא מכל צדדיו, ילמד בספרים שהקיפו את הנושא באורך וברוחב, וירוה נחת.

תודתי נתונה, לכל ידידי היקרים שמסייעים בכל עת ובכל זמן, והרבה מקונטרסי "מרי"ח ניחוח", יוצאים בזכותם, ואזכיר את שמותם לטובה ולברכה, הוא הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א (מח"ס "גם אני אודך", בני ברק), שהרבה מהוצאת קונטרסי "מרי"ח ניחוח", הוא בזכותו, ויזכה לברכה והצלחה בכל מעשי ידיו שפע עצום ורב בגו"ר, והוא וכל בני ביתו בשמחות לעד, אכי"ר.

ואברך לידידי היקר ליאור אברהם הי"ו (עפולה) על כל העזרה בכל מכל כל, בסבר פנים יפות באהבה וחיבה, ויזכה לברכה והצלחה בכל מעשי ידיו הוא ונוות ביתו, וכל יוצאי חלציו, ויזכה לבנים וחתנים תלמידי חכמים, אכי"ר.

ולידידי היקר חנן אפללו הי"ו, שיש לו חלק גדול בהוצאת קונטרסי "מרי"ח ניחוח", ובעת שכמעט שקעה החמה הזריח את שמשו של "מרי"ח ניחוח", וד"ל ואכמ"ל. ויהי רצון שיזכה לנחת רוח מכל יוצאי חלציו, בשפע עצום ורב בגו"ר, הוא ונוות ביתו בכל מכל כל אכי"ר.

ולידידי היקר הרב טל אברהם ארז שליט"א, על כל הסיוע בכל מכל כל, מידי שבוע באהבה ובסבר פנים יפות, ויזכה לעלות מעלה מעלה בתורה ויראת ה' טהורה, ויהיה שמו כשם הגדולים אשר בארץ, ויזכה לנחת רוח מכל יוצאי חלציו, בבריאות טובה ונהורא מעליא, הוא ונוות ביתו וכל אשר לו, אכי"ר.

תודתי נתונה לידידי היקר הרה"ג מרדכי חיים שליט"א, (עורך ומחבר גליון "פנינים", ירושלים) שטרח ועבר על חלקים נכבדים מקונטרסי זה, והעיר את הערותיו המחכימות כדרכו בקודש¹, יתן לו ה' יתברך אריכות ימים ושנים טובות, נחת מכל יוצאי חלציו, ויזכה להוציא עוד ועוד חידושים נפלאים בתורת ה', ונהנה מאורם הנפלא, בבריאות טובה ונהורא מעליא, הוא ונוות ביתו וכל אשר לו, אכי"ר.

תודתי נתונה לידידי היקר רבי יהודה חורדה שליט"א (עפולה), על כל הטרחה שטרח בעבור התרומות להדפסת קונטרס זה, יהי רצון שישפיע עליו ה' יתברך כל מילי דמייטב בברכות ושמחות לעד, נחת מכל יוצאי חלציו הוא ונוות ביתו וכל אשר לו.

התודה והברכה להורי היקרים, אבי מורי ורבי משה אבוחצירא, ואמי מורתי מרת אסתר, על כל חינוכם ודאגתם אלי, לגדלני בדרך התורה והמצוות, יהי רצון שיזכו לאריכות ימים ושנים טובות, בריאות טובה ונהורא מעליא, ויזכו לנחת רוח מכל יוצאי חלציהם, אכי"ר.

¹ בסוף הקונטרס יש מכתב הערות מאת הרה"ג הנ"ל.

לחמי ולחמותי היקרים, רבי אליהו שוקרון, וחמותי מרת רות, על כל עזרתם וסיועם, בכל מכל כל, ויאריך ה' את ימיהם בטוב ובנעימים, בבריאות טובה ונהורא מעליא, אכ"ר.

אחרונה חביבה, אשתי היקרה מרת אבישג מנב"ת, שכל מה שאני מוציא לאור הכל הוא בזכותה, בעידודה, ובסיועה, סיוע של ממש, במסירות נפש במה שאני מוסר שיעורים, וכותב חידושים, והיא בבית עוסקת בחינוך הילדים, ושלי ושלכם שלה הוא, ישלם ה' פעולה ותהיה משכורתה שלמה, בבריאות טובה ונהורא מעליא אריכות ימים ושנים טובות, ותזכה לראות פני גואל, ונזכה לראות בשמחת כל בנינו ובנותינו, בתורתם ובחופתם, ושמחת כל עם ישראל.

שם אמו של רשב"י

ואמרתי להביא כאן מה שמצאתי בכמה ספרים, מה היה שמה של אמו של רשב"י, ומה שאנו טורחים לכתוב בזה הוא כדי להזכיר את שמה של הצדקת שזכתה להוליד בן כזה שהאיר ומאיר את עם ישראל לדורותיו, והוא עיר וקדיש מן שמיא קא נחית, ועל כן ראוי לדעת מה היה שם אמו של רשב"י, על מנת שאם ירצה אדם לקרוא לבתו על שם אמו של רשב"י ידע מה לקרוא לבתו (ועיין להלן), מצאתי בקונטרס ג"ל פנינים (שקיבלתיו מתנה מאת מורי ורבי הרה"צ אברהם הלוי ליפשיץ שליט"א אב"ד דק"ק כפר גדעון עמק יזרעאל), שהביא שם בתולדותיו בפרק א' (עמ' 5), וז"ל: על לדתו (של רשב"י) מסופר בספר "נחלת אבות" (ח"ג), שמצא כתוב בספרים, שאביו יוחאי היה משבט יהודה, והיה מגדולי הדור, ועשיר נכבד וקרוב למלכות, וחבה יתרה נודעת לו בבית הקיסר אנדרינוס, שחוק עצמות. ואשתו של יוחאי היה שמה שרה - מזרע נשיאים, זרעו של הלל עליו השלום. וכו' עכ"ל. (ועיי"ש כל המשך הסיפור, על מה שהיתה עקרה וכו' ואכמ"ל).

הרי לנו ששמה של אמו של רשב"י היה שרה.

בספר "אוצר הידיעות" (ח"א) להרה"ג יחיאל מיכל שטרן שליט"א (ירושלים) כתב (בעמו' רנו-רנז) וז"ל: בירושלמי (שבת פט"ו ה"ג) הובא רבי שמעון בר יוחאי כד חמי לאימיה משתעיא סגיאיין הוה אמר לה

אימא שבתא היא. ביאר בקרבן העדה כשראה שהיתה אמו מדברת הרבה בשבת אמר חמי שבת היום. ובזוה"ק (ח"א דף ל"ב ע"א) הובא "רבי שמעון כדי חמי לאימיה דהוות משתעיא הוה אמר לה שתוקי שבת הוא ואסור". וצ"ע איך אמר "שתוקי", הרי אמרו בקידושין (לב ע"א) הרי שהיה אביו עובר על דבר תורה לא יאמר לו אבא עברת על דברי תורה, אלא אומר לו מקרא כתוב בתורה.

ובספר תרנן לשוני (עמ' י"ד) הביא מספר פירושים ופסקים מרבינו אביגדור הצרפתי מבעלי התוספות (פרשת בשלח פסוק ס"ב) שכתב "כי שבת היום לה", וכו' אמר רבי חייא בר אבא רבי שמעון כד חמי אימיה מישתעיא סגי, אמר לאימיה אימא שבת היום והוה שתקא, פירוש כשאמו היתה מדברת בקול גדול אז אמר לה אמי שבת היום, והיתה נמנעת מלצעוק בשביל השבת, וחמי היה שמה".

מבואר שמפרש לא שאמר לה ח"ו "שתוקי", אלא אמר לה שבת היום ממילא שתקה. מבואר עכ"פ מדברי רבינו אביגדור כמה חידושים א. שאין לדבר בשבת בקול גדול, וזהו הכוונה ג"כ שבת היא "מלזעוק" שזעקה בקול אסורה בשבת. ב. שמחמת שהאריכה בדיבורים בשבת לא מנע ממנה, משום שאם הוא עונג להם רבוי הדיבור מותר בשבת, וכמבואר בשו"ת תרומת הדשן (סימן ס"א) והובא ברמ"א (או"ח סימן ש"ז סעיף א). ג. שאמו של רשב"י שמה היה "חמי".
הרי לנו ששמה של אמו של רשב"י היה "חמי".

בספר "אוסרי לגפן" (חי"ד ב) להרה"צ יהודה שיינפלד שליט"א, הובא בשו"ת מילי דחסידותא (ח"ט), שאלות ששאל הרה"צ הנ"ל את רבי חיים הכהן שליט"א "החלבן", מובא (באות ס"ד) וז"ל: שאלה: מי שנדר לקרוא לבת שתולד לו על שם אמו דרשב"י, מה יקרא לה. תשובה: קראו לה אסתר ועוד שם, וסגי שיקראו לילדה אסתר, (דאיננו זוכרים השם השני), עכ"ל.

למדנו מדבריו ב' דברים א. שלאמו של רשב"י היה ב' שמות ואנו זוכרים רק שם אחד ב. ששמה היה אסתר. ועל כן סגי לקרוא לה אסתר למי שנדר לקרוא לבתו ע"ש אמו של רשב"י.

א"ה ריחמ"א, וא"כ לפי זה יש לומר שיתכן שהשם השני היה או שרה או חמי, וי"ל לפי זה האם צריך אדם לקרוא לבתו בשם אסתר שרה או אסתר חמי, או סגי רק או בשרה או חמי. ונראה שאם יכוין אדם בכל אחד משמות הללו לקרוא לבתו ע"ש אמו של רשב"י נראה שמועיל לנדרו, כיון שיש בזה כמה דעות מה היה שמה, ועל כן לענין נדרו אם יקרא אסתר או שרה או חמי יועיל לנדרו. ויש לעיין עוד בזה.

כ"ד החותם הצב"י

רן יוסף חיים מסעוד אבוחצירא

עפולה.

ביום א' לסדר "אם בחוקתי תלכו" וכו' י"א אייר תשע"א

יום פטירת רבי נפתלי צבי מרופשיץ² זצוק"ל וזיע"א.

² א"ה ריחמ"א, בספר "אוסרי לגפן" (חי"ג ב) להרה"צ יהודה שיינפלד שליט"א, כתב (בעמו' קיד-קטו), על תולדותיו ותורתו ומעשיות עליו, ונביא מעט, וז"ל: תולדותיו - נולד ביום פטירת הבעש"ט (שבועות תק"כ) ונודע בפיקחותו, וכשהחליט להתקרב לחסידות נסע תחילה ל"נועם אלימלך", ואח"כ שימש את הרה"ק ר' מנדל מרימנוב ואת החוזה מלובלין ואת המגיד מקוזניץ, עכ"ל. בספר "י" צחצחות" הובא כמה מהנהגותיו, ונביא מעט (ממה שהביא בספר אוסל"ג), וז"ל:

גדולתו - אף שהתנהג כבדחן, היה בעל בכי גדול, והיה בוכה על כל דבר קטן שלא מצליח לו בעבודת ה' כרצונו, וכן תיקון חצות היה עושה בפישוט ידים ורגלים וכו', אלא שהיה סוגר הדלת ומסתיר עצמו, ופעם אחת שכח לסגור הדלת וראהו אחד מבני העיר, ואז קם מיד וא"ל שאין הבעה"ב יודעים גדולת הרב שלהם, ואם היו יודעים, היו נוהגים בו כבוד, ואכן הצליח בדיבורו לקלקל הרושם, וחשב אותו בעה"ב שנתכוין להתפאר, ויצא וסיפר בגנותו.

תורתו - אמר דהשם "וחי" מסוגל להנצל מיצה"ר, ובפרט לשמירת ברי"ק, עיין זרע קודש (פר' אח"מ).

סגולה לאשה שהוסת שלה אינו מסודר, שבזמן קידוש לבנה יכוין בעלה בתיבות של"א ישנ"ו א"ת תפקיד"ם ר"ת אשת"י, ויתפלל שגם אשתו לא תשנה את תפקידה, רק תהיה כמו הלבנה שמתמלאת ב' שבועות ומתחסרת ב' שבועות. (א"ה ריחמ"א, ועוד אפשר להוסיף בזה עניין לדורנו אנו שיתפלל הבעל על אשתו שלא תשנה את תפקידה לרצות להיות עושה את תפקידו של הבעל). (והוסיף ר' נפתלי מליזנסק סגולה שילמד הבעל סדר נשים).

תיאור החלאקה במירון משנת תקצ"ד

בגליון "כאור החמה מזהיר" (גליון ח' ל"ג תשס"ט), הביא הרה"ג יעקב אלחנן דוד הכן רבינוביץ שליט"א (ירושלים), וז"ל: בנים קטנים, הצריכים לגוז שערם בפעם הראשון, אין גוזזים בביתם, רק ממתנינים להלולא הלז, באים הנשים ומביאים שם בניהם, וכל אשה מביאה נר גדול כמידת בנה, ומתחיל החכם לגוזז קצת, ואח"כ משלמת אמו הגזיזה, ולעשות לו פאת הראש, ובליל ל"ד בעומר עושין ככל הנ"ל, ג"כ לכבוד רבי אלעזר בנו, המונח ג"כ שם עמו, ובליל שלישי הולכים לקבר רבי יוחנן הסנדלר, וגם שם עומד כנ"ל, ועושין ג"כ כנ"ל.

(קורות העתים מארץ ישראל, (חלק שני עליית הארץ דף י') מהרב מנחם מנדיל מקמאניץ, בעמח"ס סייג לתורה, נדפס בוויילנא שנת ת"ר, ונדפס שנית בירושלים ע"י הרב מאיר אנשין בשנת תרצ"א).

תיאור החלאקה במירון משנת תרמ"ט

בגליון "כאור החמה מזהיר" (גליון ז' ל"ג בעומר תשס"ח), הביא הרה"ג יעקב אלחנן דוד הכהן רבינוביץ שליט"א, את מה שהעלה על הכתב הגאון החסיד רבי מנחם מנדל ראב"ן ז"ל, מח"ס עיני מנחם מראשי כולל חיבת ירושלים - גליציה, בספרו מסע מירון (דף קו - קח), וז"ל: חזרתי לבית מדרשו של רשב"י יום ל"ג בעומר, להתפלל שחרית, אחר התפלה יצאתי אל החצר הקודש, והנה כבר קריות החצר הומה, נוע הניעו עמודיה, ברעש שמחת תגלחת הבנים, בני ציון היקרים, המסולאים בפז בני שלוש שנה. בטח אדמה, כי מי שלא ראה שמחה זו, לא ראה שמחה מימיו. הילדים המה מארצינו הקדושה, מירושלים, צפת, טבריה, מלובשים בלבושי שש וארגמן, כובע ישועות מזהב על ראשם. מחותלים בשרשרות זהב, אצעדה וצמיד, איש איש מאשר לו, ואם אין לו, וישאל משכנו ומגר ביתו, להדר ולפאר את הבן יקר, ילד שעשוע. והמה ישובים על קדקד אבותיהם, מאירים כשמש בגבורתו בנועם פניהם, שביבי חן יציצו מגבות עיניהם, כמגדלי שן צואריה, אף כארגמן דלת ראשיהם, סדורים בתלתלים על קצותיהם, מלאים זיו ומפיקים נוגה מכל עבריהם, ואבוקות דולקות בידיהם. וגם האבות בגדי הוד שבת ויום טוב מלבושיהם, מפוזים ומכרכרים כן בכל מיני שירה וזמרה, מכבדים מכירים ויודעים בתגלחת שער ראשיהם, מנסכים יין עסיס גם רוקח ומרקחת לכל האנשים, וחוזרים למנגינותיהם. ככה יאריכו בשירה ובזמרה בשירי "בר יוחאי". לכבוד התנא בר יוחאי, וכן נפוצים המזמרים

והמרקדים, על כל מגרשי החצר מסביב, עד ציון התנא רבי יוחנן הסנדלר. בכל העת הזאת עמדתי אנכי בקצה החצר בעיניים צופיות, נוזלים דמעות שמחה, על כל הטוב אשר גמל ה' עמדי להחיותני כהיום הזה, לראות את כל זה בעיני, לקחת חבל בנחלת שמחת התנא הקדוש ביום הנורא הזה, עב"ל.

על קבר רבי עקיבא

בספר "פניני המנהג" ל"ג בעומר (פרק יא, עמ' רכו), הובא מספר "חבת ירושלים", וז"ל: וכן בל"ג בעומר יום הילולא דרבי שמעון בן יוחאי במירון, בו ביום הולכים אנשי טבריא על קבר רבי עקיבא אנשים ונשים וטף, ומתפללים בו ולומדים שם ועושים גם כן שמחת תגלחת קטנים, כל אנשי טבריא מאותם שלא הלכו למירון, עב"ל.

א"ה ריחמ"א, ונראה לי הטעם בס"ד שעושים כן דווקא על קבר רבי עקיבא בטבריא, מטעם שרבי עקיבא הוא רבו של רשב"י, ועל כן יש ג"כ שורש וענין לעשות חלאקה בקבר רבי עקיבא, כמו אצל רשב"י, דרבי עקיבא הוא שורש לתורת רשב"י.

בענין חלאקה באתרא קדישא מירון אתרא דרשב"י זיע"א

האם יש ענין לעשות חלאקה במירון גם ביום שלא בל"ג בעומר נשאלתי מידידי היקר הרה"ג יששכר דוב הופמן שליט"א מח"ס "כמראה הקשת" ו"כעמיר גורנה" (ברוקלין, ניו יורק), האם יש ענין לעשות חלאקה לילד באתרא קדישא מירון ליד ציון התנא הקדוש רשב"י זיע"א, גם שלא ביום הילולא דיליה ל"ג בעומר.

תחילה וראש אציין שיש לעיין בכל מה שכתב מורנו ורבינו גאון ישראל פאר הדור והדרו רבי עובדיה יוסף שליט"א, בשו"ת שלו "יחוה דעת" ח"ה סימן ל"ה בכל ענין זה.

ואביא כאן רק גרגר ממה שכתב וז"ל: בשו"ת ערוגת הבושם (חלק או"ח סימן ר"י), שכן מנהג חסידים ואנשי מעשה, להשהות תגלחת בניהם הקטנים עד לגיל שלש שנים, ומנהגם תורה הוא. וסמך לזה ממה שאמרו במדרש (פרשת קדושים), כי תבואו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל, רמז לקטני בני ישראל, כי האדם עץ השדה, ונאמר שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל, שעדיין אינו יכול לדבר היטב, ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הלולים לה, שאז מתחיל ללמדו פסוקי תורה. ומכאן גם לענין מצות חינוך בהנחת הפאות ויתר המצות, כשמתחיל להיות בר הבנה. ע"ש. וכן כתב בשו"ת אפרקסתא דעניא (סימן קס"א), ושיש סמך מזה למה שעושים בל"ג בעומר שהוא יום הילולא דרבי שמעון בר יוחאי, וכמו שכתוב קודש הלולים לה, כי יום ל"ג בעומר הוא יום שמחה וחדוה לכבוד רבי שמעון בר יוחאי. וכו', עכ"ל.

עוד כתב בשו"ת יחוה דעת הנ"ל וז"ל: ובשער הכוונות דרושי הפסח דרוש י"ב (דף, פ"ז ע"א), כתב מהרח"ו זצוק"ל וזיע"א, וז"ל: ענין מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג בעומר על קברי רשב"י ור"א בנו אשר קבורים בעיר מירון כנודע ואוכלים ושותי' ושמחים שם אני ראיתי למוז"ל שהלך לשם פ"א ביום ל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו וישב שם שלשה ימים ראשו' של השבוע ההו' וזה היה פעם הא' שבא ממצרים אבל אין אני יודע אם אז היה בקי ויודע בחכמה הזו הנפלאה שהשיג אח"כ. והה"ר יונתן שאגי"ש העיד לי שבשנה הא' קודם שהלכתי אני אצלו ללמוד עם מוז"ל שהוליך את בנו הקטן שם עם כל אנשי ביתו ושם גילחו את ראשו כמנהג הידוע ועשה שם יום משתה ושמחה. וכו' וכתבתי כל זה להורות כי יש שרש במנהג הזה הנז', עכ"ל.

הרי לנו מכל הנ"ל על מנהגם של ישראל קדושים לעשות את התספורת הראשונה של הילד ביום ל"ג בעומר באתרא קדישא מירון. ומצאתי בס"ד בספר "נטעי גבריא" להרה"ג גבריאלי ציננער שליט"א (ברוקלין ניו יורק), בתגלחת הילדים והולכתם לחדר, פרק ח' הלכה א', וז"ל: בארץ ישראל נתפשט המנהג שמי שיש לו אפשרות מספר את הילד במירון בציונו של התנא האלוקי רשב"י ביומא דהילולא דיליה ל"ג בעומר (וציין לעיין במקורו בשער הכוונות דרוש ל"ג בעומר, עיין שם), וגם במשך שאר ימות השנה נוהגים לבוא עם הילד למירון ולספר אותו שם. וכו' וכו' עכ"ל.

ובענין מה שכתב ב"נטעי גבריא" הנ"ל שגם במשך שאר ימות השנה נוהגים לבוא עם הילד למירון ולספר אותו שם, עכ"ל. לא ציין מקורו לזה.

ומצאתי בספר שבח הברית (ח"ג עמ' 125 אות יב) להרה"ג שמואל הלוי הורוביץ שליט"א (ברוקלין ניו יורק) שכתב וז"ל: נתפשט המנהג בארץ הקודש שהאבות מביאים את ילדיהם לאתרא קדישא מירון כדי לעשות להם תספורת בציון התנא האלוקי רשב"י ביום הילולא שלו בל"ג בעומר ברוב שמחה וריקודים וקוראים להם "חתנים דרשב"י". וגם בשאר ימות השנה נוהגים כן, שמי שיש לו אפשרות מביא את בנו למירון לעשות לו שם תספורת, עכ"ל. וציין מקורו מליקוטי שיחות ח"ד עמ' 378 (ומה שכתב שם 387 ט"ס הוא).

ואמרתי להביא את דברי הרבי מליובאוויטש זצוק"ל וזיע"א מליקוטי שיחות ח"ד עמ' 378 והוא מתוך מכתב ב"אגרות קודש" (א' אלול תשכ"ב) וז"ל: בנוגע לתספורת דשלוש שנים כשיום הולדת הוא בראש השנה, ע"פ מה ששמענו מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל, משמע שאין לגוזז השערות קודם מלאות שלש שנים, לכן יש לעשות הנ"ל לאחרי ראש השנה ובסמיכות לראש השנה, ומובן שבאה"ק ת"ו שנטפשט המנהג לעשות התספורת במירון, באם אפשר גם בה"נ יש לעשות כן, עכ"ל.

והעולה מכל הנ"ל שיש ענין לעשות תספורת לקטן באתרא קדישא מירון גם של ביום ל"ג בעומר ביום הילולא דרשב"י, מטעם שאחרי שנתפשט המנהג לעשות תספורת באתרא קדישא מירון ביום ההילולא ע"כ יש לעשות גם שלא ביום הילולא ביום ל"ג בעומר, ופוק חזי מאי עמא דבר.

ואציין כאן דהנה בגמ' מסכת סוכה (מה ע"ב) איתא וז"ל הגמ': ואמר רבי חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו, עב"ל הגמ'. ופרש"י ד"ה לפטור - וז"ל: בזכותי אני סובל כל עונותיהם ופותרן מין הדין, עב"ל.

טעם נוסף לתספורת קטן בגיל ג' שנים

לעיל הובא כמה טעמים למנהג זה ומצאתי בס"ד, עוד טעמים למנהג זה בספר "אור ישראל" (ח"א) להרה"צ יצחק גינזבורג שליט"א, שבנה מנהג זה על פי דברי המדרש שבן שלוש הכיר אברהם את בוראו, וז"ל: לאותה היכרות עם ה' של גיל שלוש, נעשה זכר במנהג ישראל לספר שערות הילד בהיותו בן שלוש ולהשאיר את הפיאות ('חלקה'). בכתבי האריז"ל (עץ חיים שער י"ג, פרק יא), מבואר שהפיאות מכוונות כנגד שני שמות הוי"ה המקדימים את י"ג מידות הרחמים, ש'פסיק טעמא' ביניהם. נראה לומר שעיקר הכרת ה' צריכה להיות מושרשת בטבע ראשוני וילדותי בנפש הילד, היא הידיעה שאותו 'פסיק טעמא' אינו כפשוטו - ואינו מפסיק באמת. כי לדברי חז"ל משמעות שני השמות היא: "הוי"ה, הוי"ה - אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה". ובאמת אין כאן רק דברי נחמה לחוטא ששב בתשובה, אלא יסוד להבנת יחסי כל אדם עם ה' יתברך. ההבנה שהוי"ה מאיר הן לצדיק והן לשב באור פניו, מביאה להתקשר לעצמות ומהות ה' יתברך, ולא להישאר קשורים לגילוי הנהגתו החיצונית בלבד, עב"ל.

וא"כ לפי כל זה הטעם לתגלחת הקטן בגיל שלוש ולעשיית פאות הראש הוא זכר למה שאברהם הכיר את בוראו בגיל שלוש, ומשרישים אצל הילד בן השלוש בעשיית הפיאות בגיל שלוש שב' הוי"ה קודם שיחטא ולאחר שיחטא הוא לרמוז שאין אצל ה' ח"ו ענין של הפסק אלא הוא הוי"ה קודם שחטא והוא הוי"ה לאחר שחטא, וכל זה להשרישי בילד כבר מקטנותו.

עוד טעם למה שעושים חלאקה באתרא קדישא מירון

והנה ידוע ששערות ראשו של אדם הם דינים³, והנה כאשר רוצים לעשות תספורת לילד תספורת הראשונה, יש לעשות אותה אצל מי שאמר על עצמו שיכול לפטור את העולם מן הדין, והיינו אצל רשב"י ואצל בנו רבי אלעזר, שאצלם יורידו את הדינים היינו את שערות ראשו של הילד. ע"כ.

עוד בענין מה שהולכים לרשב"י לעשות חלאקה שלא ביום ההילולא

במירון

דברתי עם ידידי היקר הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א (מח"ס "גם אני אודך", בני ברק), בענין זה של עשיית חלאקה באתרא קדישא מירון גם שלא ביום ההילולא דרשב"י, ושלח לי בענין זה צילום מספר "תגלחת מצוה ועניני ל"ג בעומר" להרה"ג שמעון גוטמן שליט"א (בני

3 א"ה ריחמ"א, ועיין לדוגמא שער הכוונות דרושי ברכות השחר, הקדמה אחת קטנה שכתב וז"ל: ונבאר תחילה דרך כללות ענין ב' הברכות הראשונות של יפנה ויטול ידיו וזה ענינם דע כי שתי המעשים האלו הם בסוד תיקון עולם העשיה וזה ענינים יפנה ויעשה צרכיו הכוונה בזה הוא דע יש באדם העליון ב' בחינות « שערות אם שערות הראש ואם שערות דיקנא והנה שערות הזקן דז"א הם תקיפין ודינין קשים מאוד שהיותם משתלשלים ויורדין למטה נעשה מהם המותרות שהם סוד הקליפות ואמנם שערות דיקנא דאריך אנפין הם רחמים יען כי הם לבנים ולכן הם כופין את הדינין אבל בז"א הם שערות חזקים מאד יען כי הם שחורים והם דינין תקיפין וזהו הטעם כי בנוקבא דזעיר אנפין לא יש בה בחינת זקן לפי שדינין שבדיקנא הם חזקים מאד ואם הנקבה שהיא האחרונה שבכולן הסמוכה אל הקליפות היתה לה זקן היה אל החיצונים אחיזה גדולה בה והיו הדינין מתרבים לאין קץ והנה מסוף הדיקנא יצא מותרות בחי' הקליפות ומקום יציאת המותר הזה הוא נקב האחור העומד בין נצח והוד תרי ירכין בבחינה החיצונית שבהם בסוף אדם דעשיה אשר שם סמוך לו הוא מקום הקליפות וזהו סוד יפנה. אבל שערות הראש אינם כ"כ קשים ולכן הם נמצאים גם בראש הנקבה ועל כן אין נמשכים מותרות קליפה כמו אותם שבזקן. ואמנם יוצאים מהם מותרות דינין תקיפין מאד אבל לא קליפות ועיקר מוצאם הוא דרך היסוד אשר שם הוא המעבר הב' הדוחה מותרות המים דרך פנים. ולא דרך אחור ואלו הב' מיני מוצאות הם גדולים וקטנים אשר באדם העליון דעשיה והרי ביארנו ענין יפנה האדם בבקר וכל זה הוא בעשיה כנוזר בזוהר פרשת במדבר כי כנגד זה הוא תיקון סדר הקרבנות שאנו אומרים בתפלה ונודע שהם בעשיה וגם זה יתבאר אצלנו לקמן היטב מאד ע"ש:

ברק תשס"ב) ובעמ' ל"ה כתב פרק ד' אות ה' וז"ל: יש נוהגים שגם בשאר ימות השנה כשעושין חלאקע מוליכין למירון. עב"ל. ובהערות אות ד' כתב וז"ל: (ואביא את כל דבריו בס"ד), עיין לעיל פ"ג דין י"ב מש"כ בענין ללכת למירון בל"ג בעומר וכו', שמעתי מחכם אחד מקור למה שנוהגים ללכת בשאר ימות השנה למירון ע"פ מה דאיתא בגמ' (מעילה דף יז ע"א) שפעם אחת גזרה המלכות גזרה שלא ישמרו את השבת, ושלא ימולו את בניהם, ויבעלו נדות. הלך רבי ראובן בן איסטרובלי וסיפר קומי, הלך וישב עמהם, אמר להם: מי שיש לו אויב יעני או יעשיר, אמרו לו: יעני אמר להם: א"כ, לא יעשו מלאכה בשבת כדי שיענו, אמרו טבית אמר, ליבטיל, ובטלוח. חזר ואמר להם מי שיש לו אויב יכחיש או יבריא, אמרו לו יכחיש, אמר להם: א"כ, ימולו את בניהם לשמונה ויכחישו, אמרו טבית אמר, ובטלוח. חזר ואמר להם מי שיש לו אויב ירבה או יתמעט, אמרו לו יתמעט, א"כ לא יבעלו נדות, אמרו טבית אמר, ובטלוח. הכירו בו שהוא יהודי והחזירו. אמרו מי ילך ויבטל הגזרות ילך רשב"י שהוא מלומד בנסים, ואחריו מי ילך ר"א בר ר' יוסי. אמר להם רבי יוסי ואילו היה אבא חלפתא קיים, יכולין אתם לומר לו תן בנך להריגה, אמר להם ר' שמעון אילו היה יוחאי אבא קיים יכולין אתם לומר לו תן בנך להריגה אמר להו רבי יוסי אנא אזלין דלמא עניש ליה ר' שמעון דקא מסתפינא קביל עליה דלא ליענשיה אפילו הכי ענשיה כשהיו מהלכין בדרך נשאלה שאלה זו בפניהם מנין לדם השרץ שהוא טמא עקם פיו ר' אלעזר בר רבי יוסי ואמר (ויקרא יא-כט) וזה לכם הטמא אמר ליה ר' שמעון מעקימת שפתיך אתה ניכר שתלמיד חכם אתה אל יחזור הבן אצל אביו יצא לקראתו בן תמליון רצונכם אבוא עמכם בכה ר' שמעון ואמר מה שפחה של בית אבא נודמן לה מלאך שלש פעמים ואני לא פעם אחת יבא הנס מכל מקום קדים הוא על בברתיה דקיסר כי מטא התם אמר בן תמליון צא בן תמליון צא וכיון דקרו ליה נפק אזל אמר להון שאילו כל מה דאית לכון למישאל ועיילינהו לגנזיה לשקול כל דבעו אשכחו ההוא איגרא שקלוח וקרעוה והיינו דאמר רבי אלעזר בר רבי יוסי אני ראיתיה בעיר [רומי] והווי עליה כמה טיפי דמים, עב"ל הגמ'. וחזינן מהכא שר' שמעון שהלך בצורה יהודית נעשה לו נס, וביטל הגזירה.

ובקונטרס ובשנה הרביעית להגר"מ גרוס שליט"א ציין מקור לנוהגין ללכת גם בשאר ימות השנה מהא שכתב בשו"ת אפרקסתא דעניא

לבקש על הבן בזכות התנא הקדוש כי מצינו מכות (יז ע"ב) שאמר רבא דילידא אימיה כרבי שמעון תוליד, ופרש"י כל שאמו יולדת תבקש רחמים, יהיה רצון שיהא כר' שמעון וכו'.

ראה בטעמי המנהגים (עמ' רס"ג) בהערה בעיניו ראינו שהרבה חשוכי בנים ל"ע נדרו שיעשו את התגלחת הראשונה של הילד במירון ונושעו בזכות התנא רשב"י, כדי לקיים את הנדר אנשים נוסעים למירון ביום התגלחת גם בשאר ימות השנה. הוי אומר חשיבות התגלחת במירון דבר גדול ויש בו סודות גדולים, ומזה נתפשט המנהג לעשות החלאקע דוקא במירון בשאר ימות השנה גם אלו שלא נדרו.

ונראה דאפש"ל עוד בדרך צחות עפ"י מה דאיתא בשיר השירים רבה (פרשה א' פסקא ל') וז"ל המדרש: ד"א נגילה ונשמחה בך תמן תנינן נשא אדם אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל אמר רבי אידי מעשה באשה אחת בצידן ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה אתון גבי ר' שמעון בן יוחאי בעיין למשתבא דין מדין אמר להון חייכון כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה הלכו בדרכיו ועשו לעצמן י"ט ועשו סעודה גדולה ושכרתו יותר מדאי כיון שנתיישבה דעתו עליו אמר לה בתי ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך מה עשתה היא לאחר שישן רמזה לעבדיה ולשפחותיה ואמרה להם שאוהו במטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא בחצי הלילה ננער משנתיה כיון דפג חמריה אמר לה בתי היכן אני נתון אמרה ליה בבית אבא אמר לה מה לי לבית אביך אמרה ליה ולא כך אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי ועמד והתפלל עליהם ונפקדו ללמוד מה הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות והרי דברים קל וחומר ומה אם בשר ודם על שאמר לבשר ודם שכמותו אין לי חפץ בעולם טוב ממך נפקדו ישראל המחכים לישועת הקב"ה בכל יום ואומרים אין לנו חפץ טוב בעולם אלא אתה עאכ"ו הוי נגילה ונשמחה בך למטרונה שהלך המלך בעלה ובניה וחתניה למדינת הים ובאו ואמרו לה באו בניך אמרה מה איכפת לי תשמחנה כלותי כיון שבאו חתניה אמרו לה באו חתניך אמרה מה איכפת לי תשמחנה בנותי אמרו לה בא המלך בעליך אמרה האי חדותא שלימה חדו על חדו כך לעתיד לבא באין הנביאים ואומרים לירושלים (ישעיהו ט) בניך מרחוק יבואו והיא אומרת להם מה איכפת

לי (שם) ובנותיך על צד תאמנה אמרה מה איכפת לי כיון שאמרו לה (זכריה ט) הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע אמרה הא חדותא שלימה דכתיב (שם) גילי מאד בת ציון וכתיב (שם ב) רני ושמחי בת ציון באותה שעה היא אומרת (ישעיהו סא) שוש אשיש בה' תגל נפשי באלהי, עכ"ל המדרש.

וכתב הריא"ז מרגליות בספר מדות דרשב"י, דרשב"י רצה להמשיך עליהם פקודת ישועה ורחמים עליונים ממזלין עילאין, דתמן הוא מקור השמחה וחדוה, ולכן ודאי ציוום רשב"י לעשות מאכל ומשתה ושמחה לת"ח ולעניים וכו' ולמה רשב"י לא התפלל עליהם מקודם, אפשר דרשב"י רצה להמשיך להם הישועה מתוך שמחה של מצוה וכו', ע"כ. וא"כ אפש"ל הכא שיש לעשות מצות התגלחת בשמחה ומאכל ומשתה הוא בודאי מסוגל לעשות שם אצל רשב"י ולבקש על קברו בזכותו כל דבר ישועה ורחמים ולבקש על הנער שיהיה גדול בתורה ומעשים טובים כמו שחזינן במדרש שפעל לעקרה מתוך שמחה וכו', עכ"ל. א"ה ריחמ"א, לסיכום, יש ענין גדול לעשות תגלחת על ציון התנא הקדוש רשב"י אף בשאר ימות השנה.

בענין מנהג התגלחת הראשונה שעושים לילד

האם יש עדיפות לעשותה אצל ציון הרשב"י או אצל צדיק אשר חי עמנו.

נשאלתי ע"י ידידי היקר הרה"ג יששכר דוב הופמן שליט"א (מח"ס "כעמיר גורנה" ו"כמראה הקשת", ברוקלין ניו יורק) בעניין עשיית החלאקה, היכן יש לעשות את התגלחת הראשונה האם יש עדיפות לעשות אצל קבר צדיק ובפרט אצל הרשב"י או יש לעשותה אצל צדיק החי עמנו.

ובס"ד מצאתי בזה כמה דעות ואביאם אחד לאחד בס"ד ואלו הם:

א. תחילה וראש נביא את דברי שער הכוונות דרושי פסח דרוש י"ב שכתב וז"ל: ענין מנהג שנהגו ישראל ללכת ביום ל"ג לעומר על קברי רשב"י ור"א בנו אשר קבורים בעיר מירון כנודע ואוכלים ושותי' ושמחים שם אני ראיתי למוז"ל שהלך לשם פ"א ביום ל"ג לעומר הוא וכל אנשי ביתו וישב שם שלשה ימים ראשו' של השבוע ההו' וזה היה פעם הא' שבא ממצרים אבל אין אני יודע אם אז היה בקי ויודע בחכמה הזו הנפלאה שהשיג אח"כ. והה"ר יונתן שאגי"ש העיד לי שבשנה הא' קודם שהלכתי אני אצלו ללמוד עם מוז"ל שהוליך את בנו הקטן שם עם כל אנשי ביתו ושם גילחו את ראשו כמנהג הידוע ועשה שם יום משתה ושמחה. גם העיד הה"ר אברהם הלוי כי בשנה הנז' הלך גם הוא שם והיה נוהג לומר בכל יום בברכת תשכון נחם ה' אלקינו את אבלי ציון כו' וגם בהיותו שם אמר נחם כו' ואחר שגמר העמידה א"ל מוז"ל כי ראה בהקיץ את רשב"י ע"ה עומד על קברו ואמר לו אמור אל האיש הזה אברהם הלוי כי למה אומר נחם ביום שמחתנו והנה לכן הוא יהיה בנחמה בקרוב ולא יצא חדש ימים עד שמת לו בן א' וקבל עליו תנחומין וכתבתי כל זה להורות כי יש שרש במנהג הזה הנז'. ובפרט כי רשב"י ע"ה הוא מחמשה תלמידיו הגדולים של ר"ע ולכן זמן שמחתו ביום ל"ג לעומר כפי מה שביאר לעיל ביום ל"ג לעומר, עכ"ל.

הרי לנו מדברי שער הכוונות שהמנהג של תגלחת הראש אצל ציון הרשב"י בתחילה היה מנהג ידוע וכן נהגו, ועוד נראה מלשון שער הכוונות שמנהג זה היה ידוע עוד קודם זמן האר"י זצוק"ל, לגלח את הילדים באתרא קדישא מירון. ונראה עוד מלשונו שיש לעשות את התגלחת הראשונה במירון אצל הרשב"י, וכן משמע מדבריו שיש לעשות את התגלחת אצל קבר צדיק דווקא בתחילה, שהרי ודאי היו

כמה וכמה צדיקים גדולים בתקופת האר"י ז"ל וזיע"א, ולא כתב איזכור על ענין זה שעשו אצל איזה צדיק חי, אבל ודאי שאין זה ראייה גמורה שלא יעשה אצל צדיק חי אלא דווקא אצל קבר צדיק דיתכן שיהיו עם האר"י ז"ל כמה וכמה צדיקים שכיבד אותם תחילה בתגלחת בנו. אבל מה שכן משמע מכל דברי שער הכוונות שטרח האר"י ז"ל להגיע לקבר רשב"י תחילה וראש. וכן היה המנהג ידוע להגיע תחילה לציון הרשב"י.

וכן מצאתי שכתב בקונטרס החלאקה (אוצר דינים ומנהגים, להרה"ג יגאל עזרא שליט"א, עורך ומחבר קובץ "בית הלל", ירושלים), שכתב בפרק ב' (עמ' 22) אות א' וז"ל: **רבים נוהגים לערוך לבניהם את התספורת הראשונה במירון אצל התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א ביום פטירתו ל"ג. וגם במשך ימות השנה. וכו' עכ"ל.** ובעיונים אות א' (עמ' 23) כתב וז"ל: (הביא דבריו מספר נטעי גבריאל הלכות פסח ח"ג (עמ' שיב) ועוד הביא מספר שערי ירושלים שער ט' עדות על הנעשה שם: ובבוקר אחר התפילה מגלח כל איש את בניו הקטנים בשעה הראשונה כי כן המנהג בארץ הקודש שבתגלחת הראשונה מכל זכר תהיה על קבר איזה צדיק במשתה ושמחה ומחלק לקח ויין נשפך כמים ומוליכין את הנער המתגלח בראשונה לקבר רבי יוחנן הסנדלר בתוף ומחול בשירי זמרה ואחרי כן שבים לחצר הרשב"י ומגלחין אותו אצל פתח בית המדרש, עכ"ל.

עוד הביא (שם, בקונטרס החלאקה, עמ' 23 והערות הערה א'), וז"ל: ובספר הלולא דרשב"י לרבי אשר זעליג מרגלית הביא בעדותו שם על העליה למירון שכיתות כיתות מרקדין ומטפחין בילדים הקטנים המרכיבים אותם על כתפיהם ומגלחים להם שם תגלחת ראשונה ומחלקין יין וי"ש ומזונות ואומרים לחיים זה אל זה ומברכין זה לזה. וההמונים קוראים האלה חתנים דרשב"י, עכ"ל.

הרי לנו מכל הנ"ל שהמנהג לעשות את התגלחת הראשונה לנער על איזה קבר צדיק, ובפרט אצל רשב"י שכן המנהג בארץ ישראל לעשות את התגלחת ביום הלולא דיליה בל"ג בעומר וגם במשך ימות השנה, וע"כ ודאי שיש עדיפות לעשות את התגלחת הראשונה באתרא קדישא מירון אצל התנא קדישא רשב"י זצוק"ל וזיע"א.

ב. בספר "נטעי גבריאל" (תגלחת הילדים הולכתם לחדר וסעודת החומש) להרה"ג גבריאל ציננער שליט"א, כתב בפרק ז' אות ב' (עמו' מז

- (מח) וז"ל: נוהגים ללכת עם הילד שמלאו לו שלוש שנים, אל רבנים וצדיקים ואנשים חשובים, שהם יתחילו בגזיזת שערות הילד, עכ"ל. ובהערות אות ב' כתב וז"ל: כ"כ בליקוטי דיבורים (ח"ג דף תפ"א), שהבעש"ט חינך את הילד בעל התניא בפיאות הראש, וכ"כ בספר השיחות (עמ' מ) שהתניא סידר את התספורת הראשונה של הנכד בעל צ"צ להניח לו פיאות הראש, וברכו בהנחת ידיו הקדושות על ראשו. ובחנם מתרעמים איזה ממחברי זמננו שזה מנהג בורות, והלא הבעש"ט נהג כן, ומי יבוא אחרי המלך. וכ"כ בספר קורות העיתים (עמ' צ') ומתחיל החכם לגזוז קצת. והמלעיג לועג על מנהג ישראל. וכן שמעתי מעשה כשעשה כ"ק הגה"ק מהר"א מבלעזא זי"ע תגלחת לכ"ק אדמו"ר מבעלזא שליט"א בבית מדרשו בתל אביב, כיבד את הרה"ק רבי איצקל מפשעווארסק זצ"ל לגזוז איזה שערות. וראה לקמן פי"ד אות ז', עכ"ל.

ובפרק יד אות ד' כתב וז"ל: נוהגים שהאב הולך עם בנו בזמן שעושים לו פיאות, לקבל ברכתם של צדיקים, עכ"ל.

ובהערות אות ז' כתב וז"ל: כ"כ בליקוטי דיבורים (ח"ג עמוד תפ"ב) כשמלאו לאדמו"ר הזקן שלש שנים לקחו אותו להבעש"ט לחנך אותו בפיאות הראש ולברכו, וכן הגה"ק בעל צמח צדק הניחו לו זקיננו בעל התניא פיאות וברכו בהנחת ידיו על ראשו, וכ"כ בתולדות רבינו (סימן יז), שקודם התגלחת של המנח"א מממונקאטש נסעה אמו עם הילד לצאנז לקבל ברכת הד"ח. ומנהג ירושלים להוליך ילדי החלאקה יחדיו ברוב עם בשירה ובזמרה לבית גדולי ישראל להתברך מהם. וכ"ק אדמו"ר מבויאן זצ"ל נהג לאחל להילד בשעת התספורת, שבזכות חיתוך שערותיו לא יצטרך כל ימיו לעבור ניתוח ח"ו⁴ עכ"ד, עכ"ל.

ועיין בקונטרס "החלאקה" (להרה"ג יגאל עזרא שליט"א) שכתב (בעמו' 30-31 אות ו') וז"ל: נוהגים לתת לאדם גדול ות"ח להתחיל לגזוז מן

⁴ א"ה ריחמ"א, ונראה לענ"ד בס"ד הטעם שברך כן בעת גזיזת שערות הראש בתגלחת הראשונה, דהנה ידוע שהשערות מרמזים לדינים, וע"כ בעת שגוזזים את השערות ומקיימים מצוה מדאורייתא בהנחת שערות הראש יכול לבקש ע"י זכות מצוה זו להסיר מעל הקטן את כל הדינים שעתידיים להגיע אליו ח"ו בהמשך חייו וע"כ ביקש זאת שלא יצטרך חס ושלום לשוב פעם שיחתכו בגופו חוץ מפעם זו שעושה תגלחת לשערות ראשו. כנלע"ד.

השערות ויקדים כהן ואחריו לוי וישראל, ואח"כ יאצילו מברכותיהם לילד ולאב ומכבדים גם לזקני הילד וזקנותיו והקרובים. וכו' עכ"ל. ובהערות אות ו' כתב וז"ל: (לאחר שהביא מה שהבאנו לעיל מהספר היקר "נטעי גבריא"ל") ובספר הקטן והלכותיו פכ"ג הערה י"ב כתב בשם ילקוט תספורת, לוח ירושלים שנת תרמ"ב, שהביא מנהג שמזמינים כל הקרובים ומכבדים כל אחד מהנאספים לספר איזה שערות ויש שהולכים לת"ח ולצדיקים שהם יגלחו או יתחילו בגילוח שזה מסייע לקדושת הילד שיהא לבו כלי מוכשר לקבל טהרה, וכן מובא בנטעי גבריא"ל (שם עמו' שכט) וכן בקונטרס ובשנה הרביעית (עמ' כג) **שביאר הענין דקודם יתחיל החכם (ואח"כ האב) משום דפעולת ת"ח בעלי תורה בדבר שהוא תחילת חינוכו משריש בו תורה ויראת שמים ומכשיר לבו לטהרה ומוחו לתורה. והעיר שם דיש להקפיד שלא ילך לגדולי ישראל בעת לימודם אלא בזמן שמיועד לקבלת אנשים, עכ"ל.**

עוד מובא בספר שבח הברית (ח"ג) להרה"ג שמואל הלוי הורוויץ שליט"א (ברוקלין ניו יורק), בעמ' 122 אות ה' וז"ל: נהגו להוליך את הילד אל האדמו"ר במלאת לו שלש שנים לברכו שיגדלוהו לתורה לחופה ולמעשים טובים. והיו בודדים שכבדו את האדמו"ר להתחיל בגזיזת השערות, עכ"ל. (והערות ציין למה שמובא לעיל משם לקוטי דיבורים וכו')

ועפ"י כל הנ"ל נראה שיש לתת תחילה לגזוז את שערות הקטן, לתלמיד חכם וירא שמים.

ולענ"ד נראה עיקר ושכן מעשה רב של רבנו האר"י זצוק"ל וזיע"א, דיש לעשות את התגלחת הראשונה, באתרא קדישא מירון אצל התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, ובפרט שיש אפשרות לעשות, והיותר טוב אם יוכל שבאתרא קדישא מירון יגזוז בראשונה תלמיד חכם וירא שמים וע"י כן יהיה על הצד הכי טוב. בסיכום:

א. יש שנהגו לעשות את גזיזת השערות הראשונה של הקטן בקבר של צדיק ובפרט בקבר של רשב"י זיע"א, שכן המנהג לעשות שם את מנהג החלאקה שם ביום ל"ג בעומר וכן בכל שאר ימות השנה, וכבר הארכנו בזה במקום אחר.

- ב. אם יוכל על הצד היותר טוב יתן לת"ח לעשות את הגזיזה הראשונה במירון.
- ג. ואם יוכל יתן תחילה לכהן תלמיד חכם לגזוז בתחילה, ולאחר מכן ללוי תלמיד חכם, ולאחר מכן לישראל תלמיד חכם לגזוז תחילה. ואח"כ לשאר קורביו.
- ד. גם על האב לעשות את הגזיזה לבנו מדין חינוך במצות של מצוות פאות הראש.
- ה. יש שנהגו לעשות את הגזיזה הראשונה אצל תלמידי חכמים וצדיקים, ויש סימוכין לזה מכמה מקומות. וטוב מאוד שיקח האב את בנו לצדיקים שיברכו אותו, שיהיה מוכשר לתורה ויראת שמים וחסידות.

תפילה שאומרים לאחר התספורת על קבר צדיק

ואסיים כאן בתפילה שיש לאומרה אחרי התספורת אצל קבר צדיק, הובא בספר "נטעי גבריאל" הנ"ל, (פרק יד, אות ד', עמו' עב - עג) וז"ל:

יהי רצון מלפניך ה' אלהי האלהים ואדוני האדונים שבזכות כל הצדיקים והחסידים מיום שנברא העולם ועד סופו ובזכות תורתך הקדושה והמצוה, ובזכות תורתך הקדושה ושמותיך הקדושים שבה ובזכות מצוותך פאות הראש שציותנו בתורתך "לא תקיפו פאת ראשכם" ובזכות הצדיק הקדוש הזה מורנו ורבנו עטרת ראשנו ר' פב"פ, (ובעיה"ק מירון מוסיפים ובזכות התנא רשב"י וכו')⁵, וכמו שזכה הנער הזה לפאות הראש כן יזכה לתורה ולחופה ולמעשים טובים, ויורה הוראות בישראל בחיי אביו ובחיי אמו אמן נצח סלה. ואחרי כן אומרים מזמור הללו אל בקדשו הללו ברקיע עוזו וגו', עכ"ל. ובספר "נטעי גבריאל" הנ"ל ציין למקורו בהערה י' וז"ל: כת"י הנדפס בקובץ ספונות ח"ו (ירושלים תשכ"ב) מימי תלמידי האריז"ל. וטעם

⁵ א"ה ריחמ"א, ועיין בספר נטעי גבריאל הנ"ל שכתב בהערות אות ט' וז"ל: ואם אין עושים התגלחת על קברי צדיקים יש להשמיט תיבות אלו "שבזכות כל הצדיקים והחסידים מיום שנברא העולם ועד סופו" וכן תיבות "ובזכות הצדיק הקדוש הזה מורנו ורבנו עטרת ראשנו", עכ"ל.

אמירת מזמור זו כנראה שהוא הודאה והלל להשי"ת שזכה לקיים מצוה זו. ותפלה זו יכולים לאמרו גם הקרובים הנמצאים שם, עכ"ל. א"ה ריחמ"א, ונראה מתפלה זו שהיא מימי תלמידי האר"י ז"ל, שנהגו כבר אז בימיו לעשות את החלאקה בקבר של צדיק, ויתכן שיש להוכיח מתפלה זו שיש עדיפות לעשות את התגלחת הראשונה על קבר צדיק, ועיין.

בענין מנהג החלאקה מהיכן יש להתחיל לגזוז

עלה על דעתי לשאול, בעניין מנהג החלאקה שנוהגים לספר את הילדים בני שלוש שנים, האם יש עדיפות מסוימת היכן להתחיל לגזור את השערות, האם סמוך למקום הפאות כדי לחנכו במצות הפאות, או שיש לגזור תחילה את השערות של אחורי הראש הסמוכות לעורף, והוא עפ"י דברי השו"ע יו"ד סימן קע"ח סעיף א' (הלכות חקות העובדי כוכבים) וז"ל: אין הולכים בחוקות העובדי כוכבים (ולא מדמין להם) וכו' ולא יגדיל ציצת ראשו כמו ציצת ראשם ולא יגלח מהצדדין ויניח השער באמצע ולא יגלח השער מכנגד פניו מאוזן לאוזן ויניח הפרע (מלאחריו), וכו' עכ"ל. ועיין בט"ז אות א' וב' ובש"ך אות א' ובאר היטב אות א' מה שכתבו בזה, עיי"ש. והיינו לחנכו שלא ילך בחקות הגויים⁶. או שיגלח תחילה את שערות ראשו במקום שקורין בלורית היום והוא מקום הנחת התפילין של ראש, והוא כדי לחנכו שלא ידמה את עצמו לכל מיני דברים של מודרנים, ר"ל, ע"כ.

ושלחתי שאלה זו לידיד נפשי הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א (מח"ס "גם אני אודך", בני ברק), והשיב לי וז"ל: בענין מנהג החלאקה, מאיזה צד יש עדיפות להתחיל לגזור, וכת"ר שליט"א כבר ביאר בזה בטוב טעם ודעת כיעו"ש.

לענ"ד יתחיל מאיזה צד שפגע בראשונה, משום אין מעבירין על המצוות, ודו"ק.

עוד שלח לי על זה הרה"ג הנ"ל במ"ה למטמונים תש"ע, וז"ל: הנני בקצירת האומר על מה ששאלתם אותי פעם האיך סדר החלאקה אצל כ"ק האדמו"ר משומרי אמונים שליט"א (בני ברק). והנה השנה בל"ג בעומר בדקתי היטב האיך גוזז לילדים, וראיתי שגוזז תחילה במקום התפילין, ואח"כ לצד ימין, ליד הפיאה הימנית, ואח"כ לצד שמאל, ליד הפיאה השמאלית, ואח"כ גוזז מאחורי הראש. ע"כ מה שראיתי. עכ"ל.

ולאחר זמן שלח לי שוב עוד ציון על זה, וז"ל: ויעיין בספר "לעבדך באמת" (עמו' תקל-תקלא), על הרה"ק ממכנובקה זצוק"ל (רבי אברהם

⁶ א"ה ריחמ"א, ובקובץ "זרע יעקב" דחסידי סקווירא (גליון כח, עמ' רלט אות ט' הערה לב) הביא משם שו"ת דברי יציב (חלק יו"ד סימן קל"ג) וז"ל: נ"ל להוסיף דעם גילוח השער השער אנו מחנכין אותו שלא ילך בחוקות הגוים המגדלים בלורית (עיין שו"ע יו"ד סימן קעח ס"א) וכו', עכ"ל.

יהושע העשיל טווערסקי) שכתב וז"ל: כשהביאו לפניו ילדים שיגזוז
שערות ראשם בפעם הראשונה (חלאקה) נהג לגזוז במקום המוח. לאחר
מכן נטל את ידיו והיה אומר: "שערות הם דינים. השי"ת יעזור שילכו
הדינים וישרו הרחמים.

אחד הרבנים ממקורביו כותב ברשימותיו: "שמעתי מרבנו זצ"ל
שבסקווירא נהגו לעשות פאות לילדים בעת שמלאו להם שנתיים ימים.
והקפידו שגם קטנים מאד ילכו בכיסוי הראש. אמנם ללמוד לא התחילו
עד אשר נעשה בן שלש, עב"ל.

ובקובץ "זרע יעקב" דחסידי סקווירא (גליון כח, עמ' רמג אות כ') כתב,
וז"ל: יש כמה מנהגים מאיזה מקום בראש להתחיל הגזיזה, יש הנוהגים
להתחיל ממקום התפילין, וכן מנהג רבוה"ק, ויש הנוהגים מצד ימין אצל
המקום שמשאירים הפיאות, ויש הנוהגים להתחיל מאמצע הראש,
עב"ל.

ליקוט מספר "דרך שיחה" (ח"א, ח"ב) שו"ת מהגאון האדיר רבי חיים קנייבסקי שליט"א

האם מותר להסתפר קודם ג' שנים

בספר "דרך שיחה" (ח"א עמ' שע"ג) להגאון האדיר רבי חיים קנייבסקי שליט"א, הובא בשמו שם על הפסוק בפרשת קדושים "שלש שנים יהיה לכם ערלים" (יט כג) וז"ל: שאלה: אם יש מקור לזה לספר שערות קטן דוקא במלאות לו ג' שנים?

תשובה: הוא מנהג ירושלים על פי מה שכתוב במדרש תנחומא על הפסוק ג' שנים ערלים, שקאי על קטן אחר ג' שנים ילמדוהו תורה, אבל לא כתוב לענין תספורת, אבל משם מקורם, אבל זה רק לענין שלפני ג' שנים לא, אבל אין ענין במלאות ג' שנים דוקא ואפשר גם אחר כך. (א"ה ריחמ"א, עיין להלן במה שהבאנו משם שו"ת "מילינ דחסידותא" שכתב שעדיף לעשות ביום ההולדת או לכה"פ בשבוע של יום ההולדת, עיי"ש).

שאלוני אם מותר להסתפר קודם ג', ואמרתי מגמרא מועד קטן (יד ע"א) "קטן הנולד במועד מותר לגלח במועד שאין לך בית האסורין גדול מזה". ומפורש שמותר.

כנעשה בן ג' ביום שבת

בספר "דרך שיחה" (ח"ב עמ' רס"ה) הובא וז"ל: שאלה: נעשה הילד בן ג' ביום ש"ק, מתי לעשות לו הפיאות, אם בערב שבת או ביום א'. תשובה: לאחר שנעשה בן ג', עכ"ל.

א"ה ריחמ"א, וצ"ע מדוע כתב כאן שצריך להמתין עד ג' שנים בדיוק והרי לעיל במה שהובא מ"דרך שיחה" (ח"א עמ' שע"ג, הובא וז"ל: שאלוני אם מותר להסתפר קודם ג', ואמרתי מגמרא מועד קטן (יד ע"א) "קטן הנולד במועד מותר לגלח במועד שאין לך בית האסורין גדול מזה". ומפורש שמותר, עכ"ל. וא"כ מותר לגלח קודם ג' שנים וא"כ מדוע לא יגלחו ביום ו', ונראה שכוונתו שאם לדין מותר קודם ג' שנים, ואם רוצים לנהוג כפי המנהג אין לגלח קודם ג' שנים אלא רק לאחר ג' שנים וכמו שמובא לעיל משם הספר דרך שיחה (ח"א עמ' שע"ג) לגבי המנהג.

נטילת ידיים לאחר ה"חלאקה"

בספר "דרך שיחה" (ח"ב עמ' רס"ה) שאלות שנשאל הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי שליט"א מובא וז"ל: מו"ר שליט"א עשה חלאקה לילד, ואמר שיש להוכיח שאין צריך נטילת ידיים אחר כך, ממה שאמרו בפסחים (קיב ע"א) הלשון "שקיל מזייה", ואם מיירי גם בשערות של אחרים היה צ"ל "מזיא" עם אל"ף, ומדאמרו עם ה"א משמע שהיו שערות שלו, עכ"ל. (א"ה ריחמ"א, לשון הגמ' בפסחים דשקיל מזייה ולא משי ידיה מפחיד תלתא יומי).

א"ה ריחמ"א, ועיין במה שהביא ידידי היקר הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, על מנהגו של הרה"ק ממכנובוקא זצוק"ל (רבי אברהם יהושע העשיל טווערסקי), הובא בספר "לעבדך באמת" (עמו' תקל-תקלא), וז"ל: כשהביאו לפניו ילדים שיגזזו שערות ראשם בפעם הראשונה (חלאקה) נהג לגזוז במקום המוח. לאחר מכן נטל את ידיו והיה אומר: "שערות הם דינים. השי"ת יעזור שילכו הדינים וישרו הרחמים, עכ"ל.

הרי לנו דהיה הרה"ק ממכנובוקא זי"ע נוטל את ידיו לאחר שגזז את שערות ראשם של ילדי החלאקה, ונראה בס"ד שנטל את ידיו לא בגלל עצם התספורת שצריך ליטול את ידיו, דרק הנוטל את שערותיו צריך ליטול את ידיו, אלא הטעם שנטל את ידיו הוא עפ"י המובא בשו"ע (או"ח סימן ד' סעיף כא) וז"ל: צריך ליזהר בתפלה (ובמשנ"ב סקמ"ט כתב וה"ה בשעה שהוא עוסק בתורה) או באכילה שלא ליגע בשוק וירך ובמקומות המכוסים באדם לפי שיש שם מלמולי זיעה (מלמולי זיעה פירוש זוהמא כעין שעורים קטנים), וכן שלא לחכך בראשו, וכו' עכ"ל. והנה כנראה חשש הרה"ק הנ"ל דבעת שגזז את שערות ילדי החלאקה חכך בשערות ראשם וא"כ צריך הוא נטילה שיהיו ידיו נקיות שעוסק בתורה. (ונראה פשוט שגם מי שמחכך בשערות ראשם של אחרים יהיה חייב נטילה שהוא משום זוהמא שיש בראש של חבירו).

ליקוט שו"ת בעניני חלאקה משו"ת "מילי דחסידותא" לרבי חיים הכהן שליט"א ("החלבן")

לגלח קטן שעשה חלאקה כבר ביום ל"ג בעומר
שאלה: קטן שעשה חלק'ה ביום הולדתו כמה חודשים לפני ל"ג בעומר,
האם יכול להסתפר שנית בל"ג בעומר עם כל הנערים, או עדיף להמתין
עד ערב שבועות, כמו הגדולים שלפי האריז"ל לא מסתפרים עד ערב
שבועות?

תשובה: קטנים יכולים לגלח בל"ג בעומר בהילולא (משא"כ הגדולים),
עב"ל.

(אוסרי לגפן ח"ח עמ' שנ"ד אות ר"מ)

האם ניתן לעשות לפני ג' שנים את סדר ההולכה ל"חדר"
שאלה: כששולחים ילד ל"חדר" לפני גיל ג', מתי יעשו סדר ההולכה
בכיסוי עיניו וליקוק האותיות בדבש כו'.
תשובה: עדיף לעשות ביום ששולחים אותו לחדר, עב"ל.

(אוסרי לגפן ח"ח עמ' שע"ו אות שצ"א)

עדיף לעשות את החלאקה ביום ההולדת
עדיף לעשות החלאקה ביום ההולדת או עכ"פ בשבוע של יום ההולדת,
ולא בל"ג בעומר או ער"ה וכיו"ב (שנוסע בלא"ה לשם), אמנם יכול
לגלחו שנית בל"ג בעומר עם כל הילדים.

(אוסרי לגפן ח"ח עמ' שע"ו אות שצ"ב)

**באיזה קבר של צדיק המנהג לעשות את החלאקה והאם אפשר
לעשות אצל קברי צדיקים אחרים**
שאלה: האם התגלחת ראוי לעשות דוקא אצל רשב"י או אצל כל קברי
הצדיקים.

תשובה: המנהג אצל הרשב"י, ובפרט אם עושה בל"ג בעומר, ואם קשה
להגיע לשם, עושים אצל שמעון הצדיק, אבל במקומות אחרים (כמו דוד

--- "מרי"ח ניחוח" ----- קונטרס החלאקה ---

הע"ה וכיו"ב) לא שמענו. (ואם קשה לו להגיע לשמעון הצדיק, ויותר קל להגיע לשמואל הנביא, יכול לעשות שם), עב"ל.
א"ה ריחמ"א, וצ"ע האם יכול לעשות חלאקה אצל קבר צדיק שהוא שייך לנשמת רשב"י, כגון שהוא ניצוץ ממנו, וצ"ע.
(אוסרי לגפן חי"א עמ' תרע"ב אות קל"א)

האם יכול לעשות חלאקה בליל ל"ג בעומר

שאלה: חלאקה שעושים בל"ג בעומר, האם יש להמנע מלעשותה בלילה.

תשובה: לא, עב"ל.

א"ה ריחמ"א, נ"ל שהספק משום שהלילה הוא דינים וע"כ אין ללספר את שערות הראש בלילה שגם הם דינים, וכתב כאן הרב שאין חשש בזה ויכול לעשותה בלילה ואין להמנע מזה, ונ"ל הטעם א'. שאין טעם של דינים שייך בלילדים שאינם עדיין בני דעה, ועוד שכוחו דרשב"י בלילה הזה ממתק את כל הדינים.

(אוסרי לגפן חי"א עמ' תרע"ב אות קל"ב)

להמתין עד יום ל"ג לילד שלא צמחו שערות הפיאות ביום הולדתו שאלה: ילד שהגיע לגיל שלש בחורף ועדיין לא צמחו שערותיו (כמעט) במקום הפיאות, האם אפשר להמתין עם החלאקה עד ל"ג בעומר.

תשובה: כן, עב"ל.

א"ה ריחמ"א, והנה הרב כתב לעיל שעדיף לעשות את החלאקה ביום ההולדת או בשבוע של יום ההולדת ולא להמתין עד ל"ג בעומר, ונראה לי שכאן טעמו שבכדי לקיים את מצוות הפיאות בהידור יכול לוותר על מעלה זו של חלאקה ביום ההולדת ולהמתין עד ל"ג בעומר.

(אוסרי לגפן חי"ב (ב) עמ' תקכ"ו אות ס"ח)

השובתים במירון יכולים לעשות חלאקה במוצאי שבת

שאלה: כשעושים חלאקה במירון ושובתים שם, האם אפשר לגזור מעט מהשערות גם במוצאי שבת.

--- "מרי"ח ניחוח" ~~~~~ קונטרס החלאקה ---

תשובה: כן, עב"ל.
א"ה ריחמ"א, לא זכיתי להבין מה השאלה כאן ואשמח אם מי
מהקוראים היקרים יפרש לי את השאלה.
(אוסרי לגפן חי"ג (א) עמ' תקנ"ז אות רס"ב)

מה לכוין בעת עשיית החלאקה

שאלה: האם יש כוונה מיוחדת בגזירת השיער בחלאקה, והאם יש ענין
לכבד עוד אנשים לגזור.

תשובה: לכוין להמתיק הדינים, ולכוין שם מצמצי"ת (גימטריא תע"ר) וכן
שם א-ד-נ-י במילואו (גימטריא תע"ר עה"כ) ולמתק ב' הפאות (פא"ה
בגימטריא אלהי"ם) (כמו בערב שבועות) ואין ענין להרבות באנשים,
עב"ל.

(אוסרי לגפן חי"ג (ב) עמ' תק"ג אות ק"ה)

**ליקוט מנהגי בעלזא בתגלחת
משו"ת "אגורה באהלך" (ח"א)
להרה"ג יעקב יצחק ניימאן זצ"ל
אב"ד דקהל מחזיקי הדת דחסידי בעלזא מאנטריאל**

בשו"ת "אגורה באהלך" (ח"א, או"ח סימן פ"ו אות א'), כתב כמה מנהגי בעלזא בענין התגלחת ואמרתי ללקטם, ולהוסיף עליהם עוד כמה ענינים שהתחדשו לי בהם, וזה החלי:

זמן התגלחת

בענין זמן התגלחת לא היה מנהג קבוע בבעלזא, והיו שואלין את כ"ק מרן (מהר"א) זי"ע וקבע הזמן בערש"ק, פעמים הקדים לערש"ק לפני שנעשה ג' שנים (א"ה ריחמ"א, ועיין מה שהבאנו לעיל מאת הגר"ח"ק שליט"א, והסקנו בדבריו שאיסור לגלח קודם ג' אין בזה איסור, אך אם רוצים לנהוג כפי המנהג יש לגלח דוקא לאחר ג', וא"כ בבעלזא שלא היה מנהג קבוע אין בזה חשש לגלח קודם ג', ובפרט שלפי המובא לעיל בענין מהיכן מתחילים לגלח הובא שממנהג חסידות סקווירא לגלח גם קודם ג' שנים בב' שנים) ופעמים איחר לערש"ק לאחר שנתמלאו לו ג' שנים, וכמה פעמים בימי החורף באם הילד נצטנן (פארקיל"ט) צוה שלא יעשו התגלחת עד שיבריא.

תגלחת בבין המצרים בין פסח ל"ג בעומר בין ל"ג בעומר לשבועות
ואם חל זמן התגלחת בימי בין המצרים או בין ל"ג בעומר לשבועות, אם שאלו בעוד עת צוה להקדים התגלחת, ואם איחרו לשאול דחה התגלחת עד לאחר כך (א"ה ריחמ"א, ונראה לי שהטעם שלגבי תגלחת בין ל"ג בעומר לשבועות היה מצוה להקדים אם הקדימו לשאול או לאחר אם איחרו לשאול, מטעם שחשש אולי למובא באר"י ז"ל שלא לגלח עד שבועות. וכמובן שביום ל"ג בעומר אין חששה זו⁷ אלא רק

⁷ א"ה ריחמ"א, ועיין בקובץ "זרע יעקב" (גליון כח) שהביא (בעמ' רמא הערה מג) משם שו"ת אפרקסתא דעניא (סימן קס"א) שעיקר איסור גזיזת השערות הוא מפני, ששערות הם שורש הדינים, ובל"ג בעומר הוא יום המתקת הדינים, לכן גוזזים השערות בו ביום שרחמים גוברים, עכ"ל.

לאחר ל"ג בעומר נראה שסבר שאין לעשות כן, וצ"ע⁸ ואם חל הזמן בין פסח לל"ג בעומר, שמעתי מהחסידי ר' מרדכי וועבער שליט"א שזכה לשמש את כ"ק מרן זי"ע, שבסתמא דחה את הגילוח לל"ג בעומר, אולם אם חל ל"ג בעומר ביום ה'י⁹ אז (אם שאלו בעוד מועד) הקדים הגילוח לערב פסח. כ"ז לגילוח, אבל הולכת התינוק לחדר עשו (בכל האופנים) דוקא ביום שנתמלאו לו ג' שנים.¹⁰

תגלחת חלאקה בראש חודש

ראיתי שבר"ח מקפידין שלא לעשות התגלחת הזו^{11 12}, אבל שמעתי מצדיקים שעשאוהו בליל ראש חודש בעת הצורך (א"ה ריחמ"א, ונלמד מדבריו שלא חששו לגלח את השערות בלילה, למרות שלילה הוא זמן של דינים, וגם השערות הם דינים, ועוד נלמד מדבריו שאזהרת צוואת רבי יהודה חסיד היא דווקא לגלח את השערות ביום ראש חודש ולא בליל ראש חודש, וע"כ מי שלא נזהר שלא לגלח את שערות ראשו בלילה משום דינים, יכול לגלח את שערות ראשו בליל ראש חודש ואין בזה חשש של צוואת רבי יהודה חסיד, כנלע"ד).

⁸ א"ה ריחמ"א, ועיין בקובץ "זרע יעקב" הנ"ל שהביא (בעמ' רמא הערה לט) וז"ל: עיין בשו"ת דברי יציב (חלק יו"ד סימן קלג) שהביא כמה טעמים שאסור לגלחם, א) משום אבילות ב) עפ"י קבלה דכל מ"ט יום אלו בבחינת קטנות וכו' (כמבואר בפע"ח שער כ"ב פ"ז ושער הכוונות ח"ב ענין ספירת העומר דרוש י"ב). אמנם למעשה דעתו נוטה להתיר בתינוק בן ג' שנים יעוש"ד.

⁹ שם הובא בהערה שנ"ז, וז"ל: ראה בט"ז ומג"א ריש סימן ר"ס שאין להסתפר ביום חמישי.

¹⁰ ובהערה שנ"ח כתב וז"ל: שחל אז בערש"ק.

¹¹ ובהערה שנ"ט כתב, וז"ל: ראה מג"א ריש סימן ר"ס בשם צוואת ריה"ח שאין מגלחין בראש חודש

¹² א"ה ריחמ"א, ועיין בקובץ "זרע יעקב" הנ"ל שכתב (בעמ' רמא הערה לח) וז"ל: אמנם דעת המהר"ם מבריסק ושו"ת רבבות אפרים דשומר מצוה לא ידע דבר רע ומותר לגלח בר"ח. אמנם בקובץ "זרע יעקב" הנ"ל סיים שמנהג חסידי סקווירא שלא לגלח בר"ח ע"פ הפוסקים שאוסרים (ועיין שציין שם לספר שמירת הגוף והנפש שהביא הרבה פוסקים לאיסור).

עשיית תגלחת ביום ראשון

בטעם הדבר שכ"ק מרן זי"ע הקפיד שלא לעשות התגלחת ביום ראשון¹³, מסתמא הוא כעין מה שמקפידין שלא לעשות מילה שלא בזמנו ביום ראשון, כי מבואר בגמ' (תענית כז ע"ב) שאנשי מעמד לא התענו ביום א' ואליבא דחד מ"ד הטעם הוא מפני הנשמה היתירה שהלכה לה במוצש"ק¹⁴, ואז יש חולשא על האדם¹⁵, וראה לעיל שכבר כתבתי דאם היה להילד איזה חולשא דחו את הגילוח.

שמעתי (כמדומה לי) מכ"ק מו"ר בעל ויחי יוסף זצ"ל, שמה דמצינו שהערוגת הבושם זצ"ל החמיר מאד שלא לגלח לפני ג' שנים, אף שהיה חסיד נלהב לאדמו"רי בית בעלזא זי"ע ושם לא הקפידו בכך וכנ"ל, היינו טעמא כי אז לא היה מפורסם עדיין שבבעלזא לא דקדקו בג' שנים דווקא, (וחסידי סקווירא מגלחים כבר אחר ב' שנים¹⁶).

¹³ בהערה ש"ס כתב כשלא אסתיעא מילתא לעשותו בערב שבת.

¹⁴ ובהערה שס"א וז"ל: ז"ל הגמ' שם: תנו רבנן וכו' ואנשי מעמד מתכנסין לבית הכנסת ויושבין ארבע תעניות בשני בשבת בשלישי ברביעי ובחמישי וכו', באחד בשבת מאי טעמא לא, אמר רבי יוחנן מנפי הנוצרים, רבי שמואל בר נחמני אמר לפי שהוא שלישי ליצירה, ריש לקיש אמר מפני נשמה יתירה, דאמר ריש לקיש נשמה יתירה ניתנה בו באדם בערב שבת במוצאי שבת נוטלין אותה ממנו שנאמר שבת וינפש כיון ששבת וי אבדה נפש.

¹⁵ ובהערה שס"ב כתב וז"ל: ז"ל רש"י שם: נשמה יתירה - שנוטלין אותה ממנו והוי חלש.

¹⁶ א"ה ריחמ"א, עיין בקובץ "זרע יעקב" (דחסידי סקווירא גליון כח (כא אדר תשס"ז) במה שכתב הרה"ג יעקב יוסף אדלער שליט"א (בעמ' רמ אות יא) ובהערה לו כתב באות ב', וז"ל: כ"ק אד"ש רגיל לומר שאולי היה עוד טעם בהמנהג (כוונתו למה שמנהג חסידי סקווירא מגלחים בב' שנים), כיון שמרן זי"ע לא סבל תינוק גדול שיסתובב בבית בגילוי הראש, ועד שמגלחין אותו אינו מתיישב הכיפה כראוי לכך העדיף להקדים התגלחת.

חלאקה בחול המועד

בגיליון "שבת אחים" (בית שאן גליון מס' 905) הובא מה שכתב הרה"ג אברהם יוסף שליט"א (רב העיר חולון וחבר מועצת הרה"ר) וז"ל: שאלה: האם מותר לעשות חלאקה בחול המועד לילד חלאקה כשהגיע לגיל שלוש?

תשובה: מדין אין מערבין שמחה בשמחה מותר, כיון ששמחה זו אינה בהלכה. ומדין תספורת, ראוי לעכב את מעשה התספורת הסופי עד לאחר החג, כיון שבחלאקה מורידים רק כמה תלתלים אין זה כתספורת ומותר, עב"ל.

יש לו שורש

בספר "פניני המנהג" ל"ג בעומר הובא (בפרק י"א, עמ' בר"י) מספר "לחם מן השמים" לרבי יעקב צמח ז"ל, וז"ל: טוב לילך על ציון רבי שמעון בן יוחאי בל"ג בעומר, הוא ואשתו ובניו ולגלח שם בניו, כי יש שורש בזיירא (השתטחות) זו.

ליקוט תפילות לעת החלאקה¹⁷

בקשה קודם לתספורת הקטנים בני שלש שנים {מספר "הודאה ובקשה"}

מנהגן של אנשי מעשה שלא לגלח שער הבנים הקטנים אלא במלאת להם ג' שנים ואז מגלחין שערם, לקיים בהם אז מצות חנוך של "לא תקיפו פאת ראשכם" שמניחים להם אז פאות.

רבונו של עולם, הננו מוכנים לקיים מנהגן של ישראל בניך, לגלח את שער בננו בן השלש שנים, ולהניח לו פאות, ולקיים בו מצות חנוך של "לא תקיפו פאת ראשכם". וכבר עבדיך חכמי ישראל רמזו במדרש בכתוב "שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל, ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים לה", שכן בתינוק שלש שנים ערלים, שלא יכול להסיח. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש, שאביו מחנכו לתורה. ויהי רצון שתחלת חנוך זה שאנו מחנכים אותו כרצונך, יהיה לנחת רוח לפניך.

בקשה לאחר התספורת

מודים אנו לפניך בורא עולם: שזיכתנו לקיים מצות חנוך בבננו, במצוה של "לא תקיפו פאת ראשכם". קודם לכן היה בננו זה בבחינת "שלש שנים יהיה לכם ערלים", יהי רצון שעתה יהיה בבחינת "ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קודש הלולים לה", לקיום כל מצוה ממצות החנוך בזמנה כרצונך, ונראה הצלחה בעמלנו זה, וכל בניך למודי ה'. ישראל אשר בך אתפאר. (ואם נמצאים על הציון יאמרו: וזכות הצדיק תעמוד לנו לזה) אמן.

והקהל יברכו את האב:

יהי רצון שתזכו לגדלו לתורה, לחפה ולמצות ולמעשים טובים. ברוך הוא בורא עולם שעזרנו מריש ועד נשלם. יהי שם הוי"ה מבורך מעתה ועד עולם. יעזרנו על דבר כבוד שמו לעד, לעולם.

¹⁷ הובא בספר אורות הרשב"י (ירושלים תשס"ב, עמו' ק"ד - ק"ה), וישר כח לידידי היקר הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א. שהשאל לי ספר זה.

מכתב על "קונטרס החלאקה"
מאת ידידי היקר הרה"ג מרדכי חיים שליט"א
עורך ומחבר הגליון הנפלא "פנינים", ירושלים.

בס"ד

ח' אייר תשע"א

לכבוד

ידידי הנפל"א החכם המופל"א מהעיר עפול'ה,

הרה"ג רן יוסף חיים מסעוד אבוחצירא נר"ו

מח"ס "מרי"ח ניחוח"

שלום רב, וישע יקרב, לכבוד הרב, ולו ייטב ויערב.

שמחתי לראות עלים מהקונטרס הנחמד "מרי"ח ניחוח" על "עניני החלאקה" אשר שלח לנו כת"ר, ונכפלה השמחה בשומעי שלקראת ל"ג בעומר תשע"א הבעל"ט, מתכנן להעלותו על מזבח הדפוס להתענג בהם בני אדם אשר קרבת אלקים יחפצון, ולהגדיל תורה ולהאדירה.

והיות וכת"ר ביקש ממני הדל לכתוב לו כמה הערות והארות על קונטרסו הנז', אף שאני טרוד מאד בלימודי ובכתבי הרבים, לעשות רצון צדיק חפצתי ואכתוב לו כמה גרגרים אשר זכתה עיני לראות בספרים הקדושים ולא אמנע טוב מבעליו. וזה החלי בעזר המשפיל ומרים החי וקיים לדור דורים.

בענין מה שדן אם יש ענין לעשות חלאקה בקבר רשב"י במירון שלא

בל"ג בעומר

הנה בשו"ת דברי יציב (ליקוטים והשמטות סימן צט) כתב בזה"ל: מיהו על עצם הנסיעה למירון לא מצאנו מקור לזה רק בל"ג בעומר כמובא בשערי תשובה או"ח סי' תקל"א סק"ב ע"ש. ע"כ. והוא לא כדברי האחרונים חביב'ם שהביא כת"ר.

בענין מש"כ על גזירת השערות אצל צדיק.

הנה כת"ר הביא רק את הנוהגים ללכת לגזור אצל הצדיק את שערות בניהם בהגיעם לגיל שלוש, אולם לא הביא את המתנגדים למנהג זה, ולהעשיר ידיעותיך אכתוב גם דעת המתנגדים. בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' ה) כתב דנהגו לבקש רבנים וחשובים לגלח מקצת שערות הילד כשהגיע להיות בן ג', ממרן הגריז"ס

--- "מרי"ח ניחוח" --- קונטרס החלאקה ---

זצ"ל הגאב"ד דבריסק דלא שמיע ליה, כלומר לא סבירא ליה האי מנהגא שרבנים יגלחו, וכדאי לבקש ברכה ביום שנכנסים לתורה וכו', אבל שיגלחו רבנים אין בזה טעם ושורש. ע"ש. וע"ע מש"כ בסוף סי' רמ"ו וצרף לכאן.

בספר ארחות רבנו (ח"א עמ' רלג אות לט) כתב שסיפר לו הגאון הסטייפלר זצ"ל, שבאים אליו עם ילדים בגיל שלש שיספרם קצת שערות לעשות להם פאות, ומאד רגז על זה ואמר לי שמי שבא עם בקשה כזו מגרשו, ואמרת לי מו"ר שזה מנהג של חסידים, וענה לי שזה מנהג של ספרדים. ע"כ.

אולם אחר אלף המחילות מה שכתב שזה מנהג הספרדים פלא הוא, שהרי ידוע בשער בת רבים שמנהג זה יותר נפוץ בקרב חסידים, צא וראה כמה נהרות של דיו נשפכו בענין הנהגות שונות של אדמורי"ם בענין החלאקה איך וכיצד נהג אדמו"ר פלוני לגזור השערות באיזה זמן בדיוק וכו' וכו' הנהגות רבות בזה. ואילו בספרי רבותינו הספרדים זיע"א בקושי תמצא מנהגים בעניני החלאקה. ועוד ידוע שמקובל שרבנו הקדוש הבעל שם טוב זיע"א גזז שערות הראש והניח פיאות להגה"ק בעל התניא זצ"ל (כמובא בלוח ירושלים משנת תרמ"ב, הו"ד בספר חינוך ישראל ח"ב עמ' תצא הערה ג. וכן מובא ענין זה בשם בעל "תולדות יעקב יוסף" הו"ד בספר תגלחת מצוה עמ' ה הערה כ). וכפי הידוע לי רבנו הבעש"ט היה אבי אבות החסידים, ולא היה לו אף צד ספרדי.

בענין מה ששאל מהיכן יש להתחיל לגזוז

בספר חינוך ישראל ח"ב (פ"ח אות יב-ב, עמ' תקיב) כתב בשם ספר ילקוט התספורת (עמ' סח) שיש שנהגו להתחיל התספורת ממקום התפילין [גם כדי להוציא מן המגדלים שם בלוריות והיו כמה גדולים שאמרו זאת להתינוק בעת התגלחת שיהודי יש לו להיות מסומן עם פיאות, ושאסור לו לגדל בלוריות].

ויש מתחילים להתחיל לגלח סביבות מיקום פיאות הראש (להתחיל במצות לא תקיפו) ואומרים להתינוק שיהודי אסור לגלח פיאותיו וישאר תמיד ברישומא קדישא עם פיאות הראש.

עוד הביא בשם ספר ובשנה הרביעית (סופ"ד), שאף במקומות שמקילים לגדל בלורית מ"מ בתגלחת הראשונה יזהרו מזה ויגלחו ראשו בשה.

וכ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן בעל דברי אמונה זצ"ל נהג להתחיל התגלחת קרוב למקום הפיאות באמצע הראש אצל מקום הנחת התפילין. (ספר "פניני מנהג" ל"ג בעומר עמ' ריד, בשם ספר זכור לאברהם ח"ב).

אזכרה ימים מקדם בעת החלאקה של בני בכורי אליהו הי"ו, זכינו ללכת לגאון הצדיק רבי יהודה מועלם זצ"ל (מראשי ישיבת "פורת יוסף") שיגזור משערות בני הי"ו ויאציל מברכתו שיזכה להיות גדול בתורה וביראת שמים טהורה, וזכורני שהתחיל לגזור סביבות מיקום פיאות הראש. אולם איני יודע אם היה לגר"י זצ"ל ענין בזה, או שהיה זה מפני שהמקום היה יותר קל לגזירת השערות, וברוך היודע.

בענין חלאקה בחול המועד

יש לציין שהגאון המופלא רבי יוסף מולכו זצ"ל בספר שולחן גבוה (סימן תקלא אות יג הנד"מ עמ' קמוז) כתב בזה"ל: מותר להשהות שמחת התגלחת שעושין לקטן עד המועד כדי להגדיל את השמחה במועד ומצוה נמי איכא בכך, ומגלחין ע"י ספר ישראל. גן המלך (סי' סב). וכן ראיתי פה ירושלים ת"ו שגילחו בן חמש שנים

בחול המועד של סוכות בתוך הכנסת בשמחות וגיל ע"י ספר ישראל. עכ"ל. וכ"כ כף החיים (ס' תקלא אות ל) בשמו. וכן הובאו דברי ספר גן המלך הנ"ל בשערי תשובה (שם סק"ז). וכ"פ בספר חינוך ישראל (ח"ב פרק ח סימן א סעיף ה-ב עמ' תקא) מפי ספרים וסופרים שיש לעשות את התגלחת בו ביום ואפילו בחוה"מ פסח שהוא בתוך ימי הספירה. וע"ע מש"כ בזה בספר נטעי גבריאל (תגלחת ילדים פרק י אות ו עמ' נח), ובספר תגלחת מצוה (פ"ג סעיף יא עמ' כג).

ומכאן התמיה על דברי הגר"א יוסף שליט"א שהביא כת"ר, שמדין תספורת ראוי לעכב את מעשה התספורת הסופי עד לאחר החג. והרי רואים מדברי השלחן גבוה שהמנהג היה לכתחילה להשהות שמחת התגלחת שעושין לקטן עד המועד כדי להגדיל את השמחה. וכ"פ רבים מאחרוני זמננו.

בענין האם מותר להסתפר קודם ג' שנים

הנה שאלה זו נשאל נמי הגאון הנפלא רבי נפתלי הכהן שוורץ זצ"ל בספרו אילה שלוחה (ס' כו) והשיב: ששמע מפי אביו הגאון הגדול בעל קול אריה זיע"א שיש רמז שאין לגלח קודם מלאות לו ג' שנים כדכתיב "שלוש שנים יהיה לכם ערלים ובשנה הרביעית יהיה קודש", **ומנהג ישראל תורה**. ע"ש. וע"ע מש"כ להחזיק ולחזק מנהג ישראל קדושים שלא להקדים החלאקה, בספרים הקדושים, שו"ת ערוגת הבשם (חאו"ח ס' רי), שו"ת תורת יקותיאל ראזנברגר (ס' מז), שו"ת מהר"ם בריסק (ח"ב ס' צח-ט), שו"ת אפרקסטא דעניא (חלק א סימן קסא) לגאון המובהק מברשוב רבי דוד שפרבר זצ"ל, ובספר הנפלא חינוך ישראל (ח"ב פרק ח סימן א הערה ז) שהאריך בענין זה באר'ש טובה ורחבה. ואכמ"ל יותר, ודי בציונים אלו למי שרוצה להרחיב ידיעותיו בענין זה.

אך לסיום פרק זה בהערותי, לא אוכל שלא לכתוב לפניך את אשר ראתה עיני בס"ד בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב ס' רמו), ובו יצא לחלק בין הנמצאים בארץ ישראל ונוסעים למירון שיש להקדים החלאקה, לבין בני חו"ל שאין להם להקדים החלאקה לל"ג בעומר, וז"ל: קשה להורות בדבר שסתום ואין לזה מקורות כדי צורך אבל למעשה כאן בחו"ל נראה שבודאי אין לשנות מיומו משעשה בן ג' שנה ואין להקדים שהלא סמכו שלא להקדים מקרא "ג' שנים ערלים יהיה" שעד ג' שנה אין מתחילים בסימני יהדות אף שמחנכים אותו לברכות קודם, והיינו תיכף כשמתחיל לדבר, עיין בביאור הגר"א ר"ס רמ"ה ס"ק י"ט שהביא [ע"ד הרמ"א שמיד כשיהי' בן ג' שלימות מלמדין אותו אותיות התורה כדי שירגיל עצמו לקרות בתורה] את דברי התנחומא פ' קדושים וערלתם ערלתו הכתוב מדבר בתינוק בן שלוש שנים, יהי' לכם ערלים, שא"י לא להשיח ולא לדבר, ובשנה הרביעית יהי' כל פרוי קודש, שאביו מקדישו לתורה, הלולים לה' שמהלל להקב"ה וכו', וע"כ מסיים הגר"א והעיקר כמ"ש בגמרא משיתחיל לדבר וכו', ולהאמור מנהגינו לענין תורה ללמדו משיתחיל לדבר אבל לסימני יהדות כפאות וכו', תלוי בבן ג' שנים. **ושמועה שמעתי שרבנו החזו"א זצ"ל אמר לא להקדים שזה מזיק לזכרון הילד אבל לא נתברר לי מקור השמועה ואמיתותה.**

ולמעשה יש להסתפר ביומו דוקא, אבל בארץ ישראל שרבים נוסעים למירון לספר, הלוא יש בהכנסתו בסימני יהדות בשמחה וברבים מעין קידוש השם ברבים, וכן הקדוש האריז"ל נהג לנסוע למירון לגלח בנו בל"ג בעומר ולכן שאני, ואף שמצוה חביבה בעיניו כאן ברוב עם הדרת מלך והיינו במירון בל"ג בעומר, ורבי שמעון גופא שמה ושמת, וכמבואר ב"עטרת זקנים" (קל"א בדיני תחנון), ויש להוסיף האי שמחה לשמחה, ושומר מצוה לא ידע דבר רע, לכן יש משפחות שמקדימין ומגלחין שמה אף שאינו עוד בן ג' שנה, וכמנהג האריז"ל. ולכן במירון שפיר בסמוך לפניה ולאחריה יש נוהגין להסתפר שמה, ושמעתי שכן הורו כמה אדמו"רים. אבל בנידון שלפנינו בחו"ל העיקר שלא להקדים לספר בל"ג בעומר. עכ"ל.

בענין נעשה בן ג' ביום שבת

שאלה זו כבר נשאל הגאון בעל שו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' רז) והשיב בהאי לי שנא: הנה ראיתי תשובת הגה"ק ערוגת הבושם בפנים וראיתו מאיסור ערלה דבמדרש מדמה ג' שנים הראשנים של הילד לאיסור ערלה ובשנה הרביעית יהי' כל פריו קודש הלולים לה' בחינוך קדוש להלל ולשבח. ובאמת לא ידעתי מה ראי' מזה דהא בערלה גופא קיי"ל דמשכחת פחות מג' שנים דאם נטע מ"ה יום לפני ראש השנה בט"ו מנ"א עד ר"ה שנה ראשונה ועוד ב' שנים וצריך לחכות רק עד ט"ו בשבט אעפ"י שהוא הרבה פחות מג' שנים כמבואר יו"ד סי' רצ"ד ס"ד ובפוסקים מש"ס פ"ק דר"ה - איברא י"ל דהגה"ק עה"ב הביא מערלה דפעמים בענין ג' שנים שלמות כשנטע פחות ממ"ד יום לפני ר"ה כידוע בהלכה, אמנם יתכן שהגה"ק ז"ל ידע שיש מנהג כזה לחכות דוקא עד ג"ש שלמים מפי חסידים ואנשי מעשה, אבל בנדון דידי' לגלחו כבר מעש"ק פשיטא דאין להחמיר למעשה. עכ"ל. וכ"כ בספר תפארת נפתלי (מכתבים עמ' פו) בשם כ"ק האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל.

אולם יש החולקים וסוברים שעדיף לאחר כדמובא בספר גדולת יהושע (ח"א עמ' מה) משמיה דהרה"ק מנאסאד זצ"ל, וכ"ה בתשובת הגר"ש גראס זצ"ל (מקארלי, בשו"ת מקדשי השם ח"א סי' עז). הו"ד בספר הנפלא חינוך ישראל (ח"ב פרק ח סימן א סעיף ד עמ' תצט). וע"ע מש"כ בזה בספר תגלחת מצוה (פ"ג סעיף ז עמ' כ).

בענין נטילת ידים לאחר החלאקה

עיין מש"כ בזה בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' ה), ובספר חיי משה (או"ח סי' ד עמ' מא), ובספר נטעי גבריא (תגלחת ידים פרק טו עמ' עה), ובספר תגלחת מצוה (פ"א סעיף ט עמ' ז). ע"ש ותברכני נפשך.

ויש עוד להעיר ולהאיר רבות בדבריו אולם מה שהלב חושק הזמן עושק, ואי"ה עוד חזון למועד בעזה"י ובלי נדר.

בברכה רבה

הצב"י מרדכי חיים יצ"ו

פה קרתא דשופריא ירושלים תובב"א

הרה"ג אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס תורת הקטן
בית שמש

חלאק'ה בחול המועד

א. כתבו האחרונים (א) שמותר להשהות את שמחת התגלחת הראשונה שמגלחין את הקטן - הנקרא חלאק'ה - ולעשותה בחול המועד, וגם מצוה יש בדבר כדי להגדיל את השמחה (ב).

ב. יש שכתבו שאין לנהוג כן רק בקטן שנעשה בן ג' שנים בימי חול המועד, אי נמי ביו"ט ראשון או ביו"ט אחרון, אבל בלא"ה אין לגלחו בחול המועד (ג), ויש שסוברים שההיתר הוא בכל קטן (ד).

ג. יש שסוברים שכל ההיתר הוא רק לספרו ע"י ספר ישראל עני שאין לו מה יאכל (ה), אבל לשאר כל אדם אסור לספרו (ו), ויש חולקים וסוברים שמותר לכל אדם לספרו (ז), ואפילו בשכר, וצ"ע לדינא.

יב. ויש לציין דבזמנינו לא שמענו כלל מנהג זה לעשות חלאק'ה בימי חול המועד ודוחין אותו עד לאחר המועד (ט).

מקורות והערות

(א) המקור לזה הוא מספר גן המלך (סימן ס"ב), והובא בשע"ת (סימן תקל"א סק"א), ובשלחן גבוה (סקי"ג) כתב שראה כן בירושלים עיה"ק שגלחו קטן בן ה' שנים בחוה"מ סוכות בתוך ביהכ"נ בשמחות וגיל, וכ"ה בכה"ח (סימן תקל"א סק"ל) בשם כמה פוסקים.

(ב) ועיין בשו"ת אפרקסתא דעניא (סימן קס"א) שהעמיס דין זה בלשון השו"ע (סימן תקל"א ס"ו) דמש"כ השו"ע דמותר לגלח קטן במועד כונתו לקטן בן שלש שמגלחים פעם ראשונה, ומש"כ אפילו נולד קודם המועד כונתו שנעשה ג' שנים קודם המועד ומ"מ מותר לאחר את התגלחת לחוה"מ, וזהו דרך דרוש.

(ג) כ"כ בשו"ת באר משה (ח"ו סימן כ') להגר"מ שטרן זצ"ל.

(ד) כן מבואר בשו"ת פעולת צדיק (ח"ג סימן רמ"ח), והובא בספר חול המועד כהלכתו (סוף פ"א, ובפ"ג סעיף מ"ג), וכן משמע מדברי הגן המלך וש"א הנ"ל.

(ה) כן מבואר בכה"ח (סק"ל) בשם ספר מזבח אדמה (דף ז' ע"ד), וכן הוא בשדי חמד (כרך ט' מערכת חוה"מ סק"ה).

(ו) הנה בספר פסקי תשובות (סימן תקל"א הערה 6) ביאר שכוונת הכה"ח לאפוקי שלא ליקח ספר ישראל בשכר, אבל אם יש להורים מכונת תספורת בבית מותר להם בעצמם לגלח את הקטן באופן רגיל דהוי מלאכת הדיוט לצורך המועד (עכ"ד). ולענ"ד נראה דכונת המזבח אדמה דייקא ע"י ספר עני שאין לומה יאכל, אבל בלא"ה אין שום היתר לגלחו, וכן מוכח מדברי השד"ח עיי"ש.

והטעם לזה הוא משום דכל ההיתר לגלח קטן במועד הוא רק כשיש לו צער מהשערות הארוכות,

וכמבואר ברש"י, נמוק"י, ר"ן, מאירי במו"ק (יףד ע"א) וכן פסקו לדינא המג"א (סימן תקל"א סק"ח) והמשנ"ב (שם), והכה"ח (סקכ"ו). [ואולם הכה"ח (סקכ"ו) הביא בשם השלחן גבוה (סקי"ג) כתב דמסתימת הפוסקים שכתבו שמותר לגלח את הקטן משמע אפילו אין צער השיער דכיון דלאו בר מצוה הוא לא אתי למסרך שיתירו גם לגדולים והכי נקטינן (עכ"ד). ובשו"ת פעולת צדיק (ח"ג סימן רמ"ח) תמה ג"כ על המג"א ודעתו שמותר מכל גוונין, וא"כ כשמגלח אותו בשביל חלאק'ה הרי אין הטעם כלל משום צער, ותדע דאם היה צער מדוע לא גלחוהו קודם, ולכן התיר רק ע"י ספר עני שאין לו מה יאכל שאז אין שום איסור מצד המלאכה.

וטעמא דמילתא שאין להתיר בלא צער אף דבקנס לא שייך הקנס שלא יכנס לרגל בשביל שהוא מנוול הוא מפני שסו"ס יש בזה איסור מלאכה מחמת חוה"מ, וכל שאין לקטן צער לא מיקרי צורך המועד וכן ביאר בספר שש"כ (פרק ס"ו ס"ק קכ"ז) בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, והוסיף דאם אין לו צער אף אם ההורים רוצים ליפותו הרי הקטן אינו צריך את זה כלל וממילא אין זה נחשב לצורך המועד, ולו"ד היה אפשר לומר דלא שייך בדרך כלל בקטן ענין יופי ולכן אין בזה היתר רק כשמצטער. [ומיהו בין כך ובין כך יוצא דקטן כבן עשר או יותר שיש בו כבר דעת ורוצה להסתפר כדי להתנאות יהא מותר דומיא דגדול שהיה מותר להסתפר לצורך נוי (וכמובאר בשעה"צ בסימן תקל"א סקט"ו) אי לאו הגזירה שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול. - אכן מדברי השלחן גבוה הנ"ל נראה

שהבין טעם האוסרים לפי שחז"ל לא הקילו סתם באיסור תספורת לקטן - אף שאין שייך בו הגזירה רק שיש לו צער, ולפי"ז בכ"ג אין היתר לספרו משום נזין.

ובספר עקרי מועד על הלכות חוה"מ להגר"י סלר שליט"א (ענף ו' סק"א) ביאר הטעם לזה משום שבאמת קנסו חז"ל את כל מי שלא גילח בערב החג שלא יגלח בחג וקטן שאני שלא רצו לקונסו וא"כ אם אין לו צער הרי אין בזה קנס לקטן וממילא אסור אף אם האב רוצה בכך, ודו"ק.

(ז) כן משמע מפשטות דברי הגן המלך והשע"ת שכתבו שמותר לגלחו ע"י ספר ישראל ולא כתבו כלל דההיתר הוא רק ע"י עני שאין לו מה יאכל, וע"כ דס"ל דההיתר הוא בכל גווני, ומיהו באמת טעמא בעי ודוחק לומר דס"ל דלעולם עד התגלחת הראשונה מצטער הקטן בשערותיו ולכן מותר, ובפרט שיש קטנים שיש להם מיעוט שערות וגם לא מסתבר לומר דס"ל דסתם לגלח קטן כשאין צער אסור משא"כ הכא שיש בזה סרך מצוה שמחנכים אותו בפיאות הראש שהרי אפשר לגלחו אחר המועד.

ואשר ע"כ נראה שאנו מוכרחים לומר דהגן המלך וסייעתו ס"ל שמותר לגלח כל קטן אפילו אין לו צער וכדעת השלחן גבוה הנ"ל - אך לפי"ז יש לתמוה על השע"ת שהעתיקו לדינא היפך דברי המג"א, וגם הכה"ח סותר א"ע לפי"ז שהרי הוא עצמו פסק כהמג"א, ומיהו אפשר דהכה"ח ס"ל באמת כמש"כ המזבח אדמה שההיתר הוא רק ע"י ספר עני שאין לו מה יאכל.

ושו"מ בשו"ת נהרות איתן (ח"א סימן ל"ח) שכבר העיר בזה האיך מותר לעשות חלאק'ה בחוה"מ, והרי אין בזה צער לקטן, וכתב בע"כ צ"ל דלענין חלאק'ה הקילו אעפ"י שאין בזה צער מפני ריבוי השמחה שנגרם עי"ז.

(ח) וכ"כ בספר חינוך הבנים למצות להגר"י נובירט שליט"א בשם הגרשז"א אויערבאך זצ"ל דבזמנינו אין המנהג כן. ולפמשנ"ת יש מקום גדול להחמיר בזה מדינא אם לא ע"י ספר עני שאין לו מה יאכל וכנ"ל [ולפמש"כ לעיל גם ע"י ספר עני אין ברור להתיר אם אין לו צער].

ליקוט קטן על מעלת רשב"י

בספר "מרגליות הזוהר" עם פירוש נופך דעת (ח"ב), להרה"צ יהודה שיינפלד שליט"א, הובא (בעמו' קצא - קצב, אות ס"א, על זו"ח בראשית), וז"ל: (כ ע"ב מדרש הנעלם נח) א"ל (ר"א לרשב"י אביו שנתגלה אליו אחר פטירתו) מה אנן תמן, א"ל אנא ואת מלאכי עלאה (עלאי?) לאשתעשע במשיחא מלכא דדוד. במה שקרא לעצמו ולבנו מלאכים עיין בספר כוחו דרשב"י (דף כח ע"א) דאחר שנתלבשה נשמת משה רבנו ע"ה ברשב"י מצינו דברים רבים משותפים ביניהם, ואחד מהם שנקראו מלאכים. ובמ"ש שהם משתעשעים במשיח בן דוד מלמדנו שרשב"י ובנו קשורים למשיח (וידוע הרמז ל"ג בעמ"ר גימטריא מש"ה וד"ל) ומשמע דאפשר לבקש מרשב"י, ובפרט בהלולא דיליה, שיזרו התגלות משיח בן דוד במהרה ברחמים אכי"ר.

א"ה ריחמ"א, ויש להוסיף בזה מה שהובא בקונטרס "דעה חכמה לנפשך" דא"ח מאת הרה"צ יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א (פרשת אמור תשע"א, אות ח'), וז"ל: אמר רבינו האריז"ל שיש קפידא לא לבקש על הגלות אצל רשב"י, ומי שאמר נחם ניזוק (שער הכוונות פסח יב), ולכאורה הרי באמת כל ישראל מבקשים ומתפללים שם בדביקות אמת, ובודאי מבקשים על בית המקדש, ומבקשים תקע בשופר גדול. אלא שעיקר הקפידה הוא שהגם שכל ישראל מתפלל על דעת רשב"י ועדיקי אמת, שהוא הנקודה הכי פנימית, אורו דרשב"י בעצמו שהוא פני האדון ה'. ורשב"י לא זזה שכינה ממנו לרגע אחד. והוא מוסר נפשו בכל רגע ורגע בסוד ק"ש, לרצות רק התגלות כבוד ה'. שזהו ההקדמה לכל תפילה ולכל יחוד, לכוון ד' מיתות ב"ד למסור נפשו לפני ה', שיהיה עיקר רצונו שיתגלה אלהותו יתברך, ומזה בא לתענוג הכי גדול שה' ייטיב לישראל, עכ"ל.

ונלמד מדבריו עד כמה אפשר לעורר את הגאולה אצל רשב"י, שרשב"י הוא סוד הגאולה, ואין לדבר אצל רשב"י מהגלות אלא רק כיסופין לגאולה, וע"י שמתקשר בנשמת רשב"י יזכה לטעום מסוד הגאולה, כבר עתה, ועיקר טעימת סוד הגאולה הוא ע"י לימוד הזוהר הקדוש שבדא יפקון מן גלותא ברחמי, ויבואו לבחינת הגאולה.

ענין ההילולא

בספר "מרגליות הזוהר" עם פירוש נופך דעת (ח"ב) להרה"צ יהודה שיינפלד שליט"א כתב בעמ' קלה, אות קכ"ו, זוהר בראשית), על לשון הזוהר, תא חזי אילו הוו ידעין כלהו צדיקיא האי, הוו חדאן ההוא יומא דמטי לון לאסתלקא מהאי עלמא, וכי לאו יקרא עלאה הוא דמטרוניתא אתת בגינייהו ואובלא לון להיכלא למלכא למחדי בהו מלכא כל יומא... וז"ל: יש להביא מכאן מקור להלולא ביום פטירת צדיקים. אמנם יש לדחות שדוקא הצדיק עצמו ראוי לו לשמוח ביום פטירתו משא"כ העולם שנפרדים ממנו ולא ישובו לראותו, בודאי עליהם להצטער אף שיודעים שעבורו הוא עליה למקום גבוה יותר. אלא דאי משום זה, יש לחלק בין יום הפטירה עצמו שהוא צער גדול לעולם על ההפסד, לבין יום השנה בשנים הבאות, דצער הפרידה כבר איננו, ונשאר רק חלק ההשתתפות בשמחתו, ובפרט לפי המבואר במקו"א שבכל שנה באותו יום מקבל עליה חדשה (דדנים אותו מחדש ונותנים לו מדריגה נוספת). ולפ"ז קשה הא מבואר בטור ושו"ע סימן תק"פ ימים שמתענים בהם היחידים על פטירת צדיקים באותם ימים, ומנו שם ימי פטירת הצדיקים מהתנ"ך שידוע יום יום פטירתם וכן ימי השנה של הרוגי מלכות, והרי עברו שנים ודורות רבים מאז ונשאר רק חלק השמחה. ואפשר שכיון שהיו צדיקים בעלי נשמות כלליות בעם ישראל, יום פטירתם נחשב יום מר לכלל ישראל ומסוגל אותו יום לפורענות ח"ו, לכן מתענים באותו יום מלבד פטירת רשב"י שבקש לעשות הלולא באותו יום לכבוד כל מה שנתגלה ונתחדש באותו יום. ואף שגם לשאר צדיקים יש עילוי גדול ביום פטירתם כמבואר פה, מ"מ אין בזה תועלת לכלל ישראל שאינם יודעים מאומה, אבל אצל רשב"י מלבד מה שראו כולם האש שהקיפה את הבית, גם נשאר לנו האדרא זוטא שנתחברה אז, לכן שפיר עבדינן הלולא, (וע"ע פי צדיק לל"ג בעמר מש"כ בזה), עכ"ל.

ליקוט מהספר הקדוש "מישרים מגיד" להרה"ק יצחק צבי בערנפלד זצוק"ל וזיע"א פרשת בהר

מקום המערה בפקיעין, הטעם שמופיע רשב"י במסכת ביצה רק פעם אחת בבב"י בר"ק, במוצאי יום מנוחה לסדר בהר, ח"י אייר תשל"ג ל"ג למבנ"י, כזקן נדמה לי וכה (ת)אמר, מה שלמדת לפני יומיים בפקיעין, טוב עשית אבל דע לך שאין זה מקום ישיבה במערה של רשב"י אלא סמוך לאותו מקום, ושם היה רק דרך הירידה למקום המערה, ואשריך על לימוד משנה, ומה שהפסקת ללמוד מסכת ביצה, ולא גמרת, דע לך כי מן השמים מנעו אותך (א"ה ריחמ"א, ולמד מכאן שכאשר יש מניעה לאדם בענין של לימוד מסויים שמתאמץ ללמודו ואין הוא מצליח לסיים ידע שכך רוצים כעת מן השמים לענין מסויים שלא יצליח ללמוד את אותו לימוד שיפסיק במקום שהפסיק, ואין לומר ח"ו מכאן שבגלל מניעה זו יתיאש מללמוד את אותו לימוד אלא ידע שכך רוצים כעת משמים ויתאמץ לנסות ללמוד שוב לאחר זמן את אותו הלימוד), כדי להודיע כי רבינו הקדוש בכל המסכת ביצה, שהיא כנגד המסכת שבין פסח לעצרת, כי מעצרת הוי מסכת סוכה ומסוכות מסכת פסחים, ומפסח מסכת ביצ"ה, לא הוזכר רבי שמעון בכל המסכת כי הוא ס"ל דלא אמרינן מוקצה, ורבינו הקדוש ס"ל מוקצה ביו"ט איכא, ולכן לא הזכיר בכל המסכת שמו, רק פעם אחת, והיינו בפרק שלישי במשנה ד' בסופו, כי למסכת זו יש מ"ב משניות כנגד שם מ"ב, כי בין פסח לעצרת יש מ"ב ימים, כנגד מ"ב מסעות, והשם של מ"ב כאשר למדתך, ולפי שיומא דהילולי של רבי שמעון הוא בין פסח לעצרת לכן לא היה יכול רבינו הקדוש שלא להזכירו בכלל, ולכן הזכירו בסוף משנה ד' דפרק שלישי, שהיא משנה כ"ד, ואם תחלק מ"ב לשבעה הוי כ"ד סוף משה והתחלת אהרן, כי רבי שמעון בהוד נפטר לעולמו ומדרגותיו של משה זכה בלי הנבואה, ולכן מזכירו שם. ודע לך כי בשם מ"ב, אין אותיות המ"ס זולת זה ישנה כולם והיינו כי ג' אותיות אלו הפנים כחיצון והמה ר"י שנה של גלות מצרים, ולכן ב"פ הס"ס כי יש דחיי ודמותא, וכמו במעשה קרח, ולכן היה קטורת הסמי"ם, בידי אלעז"ר כי קר"ח אלעז"ר חושבנא דדין כדין, ומה שהזכיר את רבי שמעון במשנה לענין בכור שנפל לבור, והיינו כי בכור"ר לבו"ר בחושבנא שמעו"ן, כי הוא היה בכור בדורו כאשר אמר לו רבי עקיבא, אף שרבי מאיר הצליח כלפי חוץ יותר, אבל הרי העיד עליו שכביכול קוב"ה ורבי עקיבא ידעו שהוא הגדול, והוא הבכור, והוא נפל לבור המערה, מפני גזירת המלכות, אבל ירד אלי על פתח הבור

--- "מרי"ח ניחוח" ----- קונטרס החלאקה ---

והוציאו והכשירו לעלמא הדין. טוב עשית שלא הדלקת המדורה אחרי
מעריב לפני הבדלה על הכוס, תגמור הלילה ספרא דצניעותא ללמוד,
כאשר למדתיך אשתקד, ע"כ.

י"ח באי"ר בגימטריא עמלק

בספר "בלבבי משכן אבנה" (חלק ו', פרק כ"א), כתב, וז"ל: י"ח באי"ר הוא בגימטריא עמל"ק (עם הכולל), וצריך להבין מהי השייכות בין שני הדברים.

א"ה ריחמ"א, ואכתוב כאן את השייכות כפי שביאר שם כפי הבנתי עם מעט תוספת על דבריו, דהנה עמל"ק כל המטרה שלו היא לקרר את עם ישראל, מעבודת ה' יתברך. והנה ביום ל"ג בעומר י"ח באי"ר מנהגם של עם ישראל להדליק מדורות גדולות של אש, והביאור בזה שעמל"ק בא לקרר את עם ישראל מעבודת ה', ובא רשב"י וע"י הזוהר הקדוש ומבעיר את לבבות עם ישראל לאביהם שבשמים.

והנה כל אדם צריך שיהיה בו גם אש שנתנה לו מאבותיו בבחינת והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה" וכו', וכמו כן על האדם שיהיה בו האש שלו הפנימית הבוערת בקרבו לעבודת ה' יתברך, והיינו שאותה האש שקיבל מאבותיו היא רק עזר וסיוע להבעיר את האש שלו עצמו, ועל כן ביום ל"ג בעומר, יש הרבה התעסקות עם אש, והמכוון בזה לעורר את האדם להבעיר את האש של עצמו, ואם ח"ו ישאר עם האש של המדורה בלבד ולא יבעיר את האש שבקרבו לעבודת הבורא, הרי הוא מפספס את קדושת היום ל"ג בעומר, שהוא יום מיוחד ומסוגל להבעיר את האש בקרבו לעבודתו, ובפרט ביום זה השיש בו מיתוק דינים נפלא, ע"י שמות קדושים המתגלים בו, ואם האדם מנצל יום זה כמו שצריך ע"י כן זוכה להוציא ממנו קליפת עמלק המקררת את האדם מעבודת ה' יתברך.

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

שפע ברכה והצלחה
לידידי היקר והנעלה
חנן אפללו הי"ו
עפולה

על תרומתו להדפסת הקונטרס
יהי רצון שזכות התנא הקדוש תעמוד לו ולכל
בני ביתו, בשפע רב, ונחת מכל יוצאי חלציו
אמן כן יהי רצון

שפע ברכה והצלחה
לידידי היקר
ליאור אברהם הי"ו
עפולה

על תרומתו להדפסת הקונטרס
יהי רצון שזכות התנא הקדוש תעמוד לו ולכל
בני ביתו, בשפע רב, ונחת מכל יוצאי חלציו
אמן כן יהי רצון

שפע ברכה והצלחה
לידידי היקר
הרב טל אברהם ארו שליט"א
עפולה

על תרומתו להדפסת הקונטרס
יהי רצון שזכות התנא הקדוש תעמוד לו ולכל
בני ביתו, בשפע רב, ונחת מכל יוצאי חלציו
אמן כן יהי רצון

שפע ברכה והצלחה
לידידי היקר
גדי עמוסי הי"ו
עפולה

על תרומתו להדפסת הקונטרס
יהי רצון שזכות התנא הקדוש תעמוד לו ולכל
בני ביתו, בשפע רב, ונחת מכל יוצאי חלציו
אמן כן יהי רצון

התודה והברכה לנדיבים היקרים
שווארמה אלפסי
רח' הנשיא
עפולה

על תרומתם להדפסת הקונטרס
יהי רצון שזכות התנא הקדוש תעמוד להם
ויזכו לשפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם
אמן כן יהי רצון

התודה והברכה לנדיבים היקרים
ש & מ
משרד רואי חשבון
ריטה שושן
עפולה

על תרומתם להדפסת הקונטרס
יהי רצון שזכות התנא הקדוש תעמוד להם
ויזכו לשפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם
אמן כן יהי רצון

שפע ברכה והצלחה
לידידי היקר
ניצן בללי הי"ו
עפולה

על תרומתו להדפסת הקונטרס
יהי רצון שזכות התנא הקדוש תעמוד לו, ויזכה
לזיווג הגון משורש נשמתו, פרנסה טובה ובשפע
אמן כן יהי רצון

שפע ברכה והצלחה
לידידי היקר
החפץ בעילום שמו
עפולה

על תרומתו להדפסת הקונטרס
יהי רצון שזכות התנא הקדוש תעמוד לו ולכל
בני ביתו, בשפע רב, ונחת מכל יוצאי חלציו
אמן כן יהי רצון

כדי לא להוציא את הנייר חלק הבאתי כאן קטע מליקוט מספר "תיקונים
חדשים" לרמח"ל, שקיבלתי מאת הרה"ג אבנר כהן שליט"א
מבית מדרש "עת רצון" צפת.

פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא זרקא
דא אבן דאזדריקת לעלמא להרסא ליה ודא אבן
דלא בידין בזמנא דנטלת מח"ס הכי איהי אבן
ומחת לההוא עלמא לבתר מקף שופר הולך דא
מב"י דאתמר ביה וירד מיעקב וייחות חד מדבית
יעקב דאיהו אסחר ואזיל מאתר לאתר בגו ס"א
לאכפיא לה ואתמר ואי תימא דאיהו לחודיה אזיל
לאו הכי אלא סגולתא אילין תלת אבהן דמתחברן
ביה לאשלמא לישראל פורקנא שלים וכלא בחילא
דהאי זוהר קדישא ותיקונין אלין דילך דבהו כתיב
פקח עיניך וראה שוממותינו אלין תרין עיינין חד
אתפקח בע' תיקונין דרשב"י בועינא קדישא ודא
עינא ימינא לשיזבא לישראל בגלותא עינא תנינא
בע' אלין דילך ודא עינא שמאלא דאתפקח על
אומין דעלמא לנטלא מנהון נוקמין כדין פקח עיניך
וראה שוממותינו זכאה חולקהון דישראל בהדייכו
ברו"ד (תיקונא שבעין, עמוד:).

ברכות שמים

למע"כ איש יקר רוח,

ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, רב פעלים לתורה ולמצוות

הרב היקר והנכבד שמו מפארים

רבי מאיר בן מלכה ציפה חוה אבריטשר שליט"א

יהי רצון שנותן התורה יהא בעזרו כל הימים

להתברך בכל מילי דמיטב ברוחניות ובגשמיות, אכ"ד

--- "מרי"ח ניחוח" ~~~~~ קונטרס החלאקה ---

--- "מרי"ח ניחוח" ~~~~~ קונטרס החלאקה ---